

15. december 1936

Štev. 7.

O sveta noč! O blažena noč, v kateri se je razodela neskončna božja ljubezen do nas, nevrednih zemljanov.

V sako teto pohiti moj duh na ono sveto mesto, kjer sem sam osebno klečal in molil: na kraju, kjer je beseda meso postala in med nami prebivala. L. 1910. sem poromal v Sveto deželo, obiskal svete kraje in bil tudi v Betlehemu. Opolnoči sem vstal s tovarišem in stopal po stopnicah navzdol v skalno duplino, kjer se je pred 1936 leti rodil Zveličar sveta. Sedaj hočem opraviti na tem svetem kraju daritev nove zaveze — sv. mašo. Pri vhodu v duplino, kjer so postavljeni oltarji, stoji turški vojak s puško na rami. Čemu na tem svetem kraju straža? Ali zato, ker je prišlo na tem svetem kraju do krvavih pobojev med kristjani raznih veroizpovedi zaradi posvetne lasti prostorov? Neverjetno — a žal resnično. Tam, kjer so angeli peli: »Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji«, tam mora nevernik Turk skrbeti za mir med kristjani.

Ogenj ljubezni je prinesel Božič na svet in kaj hoče drugega, kot da ta ogenj vname ves ta svet. Pesem ljubezni bi morala doneti po zemlji in med narodi. A kaj opazujemo v tem letu 1936 po rojstvu Kralja ljubezni in miru? Sovraštvo, sovraštvo do uničenja plamti po zemlji. Brat se vojskuje zoper brata.

Mi pa, sinovi Jugoslavije, visoko dvigamo gorečo plamenico ljubezni, sledeč nauku velikega Učenika, ki ga je ljubezen vodila k nam, za nas na križ, svetlemu vzoru, ki je v življenju hodil za božjim Učnikom, našemu Viteškemu Kralju Aleksandru I. Ujedinite-lju. Ljubezen ga je vodila čez Kalvarijo nepopisnih muk, trpljenja, krvavih bojev — do srečne zmage, iz katere je izšla naša lepa domovina, nam vsem draga in mila Jugoslavija.

Betlehem — Oplenac.

V Betlehemu se rodi ljubezen. Na Oplencu sniva san ljubezni Nesmrtni Duh Kraljevega Srca, ki je potočilo svojo gorko kri v prezgodnji mučeniški smrti, ker je tako vroče ljubilo svoj narod in hotelo ustvariti srečno, mogočno Jugoslavijo.

Čuj nas, dobri gospodar in prvi veliki kralj Jugoslavije!

Jugoslovenska mladina Ti prisega za Božič v l. 1936 pri jaslicah, kjer počiva večni vsemogočni kralj sveta pri Trojem, nam vsem svetem spominu na Te, da hoče posvetiti vse svoje sile duha in volje delu, da izpolni Tvoje ideale: srečen in zadovoljen narod v močni in nepremagljivi Jugoslaviji.

Bog blagoslovlja naše delo.

JANKO BARLE, župnik.

Od abesinske do španske zadeve

Dr. Branko Vrčon (Kratek pregled glavnih zunanjepolitičnih dogodkov v tem letu)

Zunanja politika letošnjega leta je stala v glavnem v znamenju dveh sporov širšega odmeva: *italijansko-abesinski spor* in *spor okoli ne-vmešavanja* (ozir. vmešavanja) v *španske notranje zadeve*. Prvi spor je v svojem razpletu odprl tri težke mednarodne probleme: prostorni *sredozemski problem*, problem *malih narodov* in problem *ženevske ustanove*. Nemško izigravanje abesinskega spora pa je sprotilo odpiralo še druge politične in druge prostorne probleme, kakor *porenjski problem*, problem *Srednje Evrope*, vprašanje *zapadnega, vzhodnega pakta* itd.

Spor okoli španske državljanske vojne je še posebej zaradi izrabe nekaterih velesil grozil, da razcepi Evropo v dva nasprotujoča si *ideološka tabora*. Prvi spor je bil formalno zaključen 15. julija t. l., ko so bile ukinjene sankcije Društva narodov, nadaljeval pa se je in se še vedno nadaljuje v problemih, ki jih je sprožil. Skoro istočasno s formalno likvidacijo abesinske afere je vznikla španska afera, ki daje glavno obeležje mednarodni politiki v drugi polovici tega leta. Španija je združila Italijo in Nemčijo, ki sta se že v razpletu abesinske afere druga drugo tiho podpirali, na novem očišču evropske politike: *Berlin-Rim*, ki ga je nemška diplomacija hotela prikazati kot prvi korak k ideološkemu razcepu v dva tabora. V isto zvezo lahko spravimo tudi drugi poskus nemške diplomacije, ki je vsaj navidezno zasledoval iste težnje: *nemško-japonsko protikomunistično zvezo*.

Vsi ti dogodki visoke mednarodne politike, ki so navidezno stopnjevali mednarodno anarhijo do vrhunca, so v bistvu vendarle pripomogli do znatnega razčiščenja položaja. Že tekom razpleta italijansko-abesinske afere se je v taboru takozvanih dinamičnih velesil (Italije, Nemčije in Japonske) opazalo neko tiho sodelovanje, ki ga je tudi brez formalnih dogovorov narekoval vsem trem velesilam isti namen: rušenje obstoječega mednarodnega stanja. *Nemčija* je v svoje namene izrabljala italijansko-abesinski spor (navedba redne vojaške dolžnosti, podaljšanje vojaškega roka, vkorakanje v demilitarizirano Porenje, skratka, sistematično kršenje versajske mirovne pogodbe), *Italija* je v svoji abesinski aferi izkoriščala zmede, ki jih je med velesilami povzročala Nemčija (poskusi iztrganja Francije iz tako zvane sankcijske politike), zagato evropskih diplomatov pa je med tem na Daljnem vzhodu izrabljala *Japonska*, ki si je brez posebnih ovir prisvajala pokrajino za pokrajino na Kitajskem.

Z italijansko-nemškim sporazumom z dne 23. oktobra t. l. in nemško-japonsko protikomunistično zvezo z dne 25. novembra t. l. pa se je zdelo, da zadobiva sodelovanje dinamičnih velesil tudi čisto konkretne oblike. Vsekakor pa se zveza med Nemčijo in Italijo, ki je nastala predvsem zaradi španske državljanske vojne in trenutnega ujemanja tamkajšnjih interesov velesil, ter zveza Nemčije z Japonsko, katere objekt je bil navidezno komunizem, v resnici pa ruska država, nista izpopolnili še z zvezo Italije z Japonsko, kakor je to želela in pričakovala Nemčija, ki je v trikotu Berlin-Rim-Tokio skušala ustvariti *blok treh dinamičnih velesil*.

Kakšno je bilo v tem razvoju, ki je stal v znamenju akcij dinamičnih velesil, *zadržanje ostalih, tako zvanih statičnih velesil*, zlasti Francije in Anglije? V tem pogledu moramo ločiti posamezne stopnje njih sodelovanja v zvezi z razpletom glavnih dogodkov. V italijansko-abesinski zadevi je bilo sodelovanje statičnih velesil še zelo nepopolno. Odražalo se je to posebno v zavlačevanju abesinske afere pred Društvom narodov, kjer se Francija ni postavila brezpogojno na stran Anglije v tako zvani sankcijski politiki. Podobno vlogo je pozneje igrala Anglija na-

sproti Franciji v vprašanju Porenja in kršitve lokarnske pogodbe. *Prvi korak* v organizaciji vzajemne pomoči na Sredozemskem morju je bil storjen dne 21. januarja t. l., ko je Eden predložil svetu Društva narodov *sporazum o medsebojni pomoči, sklenjen s francosko, jugoslovansko, grško in turško vlado za primer italijanskih vojaških ukrepov proti Veliki Britaniji*. Toda ta sporazum je bil časovno omejen na dobo izvajanja sankcij in je zato z njih ukinitvijo prenehal veljati. Podoben sporazum so na osnovi lokarnske pogodbe sklenile *Velika Britanija, Francija in Belgija ob vkorakanju nemške armade v Porenje*. Pa tudi ta sporazum je bil prvotno omejen le na dobo do sklenitve nove pogodbe z Nemčijo, v kar so omenjene države tedaj še verovale. Večje zblizanje in zbiranje tako zvanih statičnih evropskih velesil, ki so za ohranitev sedanjega stanja in proti nasilnemu reševanju prostornih in političnih mednarodnih problemov, se je pojavilo šele v novejšem času, ko je *polom ženevske ustanove* silil vse države k iskanju novih meril v mednarodni politiki. *Po zakonu o akcijah in reakcijah*, ki nastopi v mednarodni družbi vselej, kadar odpovejo vsa druga višja mednarodna načela, je zblizanje dinamičnih velesil, ki se je z italijansko-nemškim in nemško-japonskim sporazumom kazalo že v konkretni obliki, sililo tudi druge države k medsebojnemu zblizanju in podajanju medsebojnih jamstev v primeru kakršnihkoli nepričakovanih napadov.

Napredek — nazaj

(Sovjetska Rusija menja ustavo, v kateri priznava privatno lastnino in pravico do nasledstva)

Zasedanje vsruskega kongresa, katerega naloga je bila, dati Sojuzu Socialističskih Sovjetskih Republik novo ustavo, je končano. Udeležilo se ga je preko dva tisoč delegatov, ki so soglasno odobrili in sprejeli novo ustavo, ki pa se je na največje začudenje vseh ideologov boljševiske Rusije in tudi Stalina samega posebno na nekaterih mestih močno oddaljila od prvotnega Stalinovega predloga.

»Najbolj demokratična ustava.«

so trobili v svet megafoni, ki dobivajo svojo energijo po nitih Kominterne. »Enaka pravica za vse državljane«, so pisali »demokratsko« nastrojeni listi — glasniki tistih, ki jih boljše plačajo. In vendar je nekaj resnice na tem. Tudi po novi ustavi imajo vsi državljani sovjetske Rusije enako pravic, t. j. nobenih. Vijak birokratizma modelira iz državljanov SSSR tipizirane robote, ki smejo, odnosno morajo napraviti tisto, kar jim malenkostna peščica, dobro organizirana manjšina — člani komunistične stranke — ukazuje.

Iz komunizma v fašizem,

to je pot, ki jo je ubral Stalin pri prinašanju nove ustave. Ideal komunističnih ideologov, Marksa, Lassala, Lenina — brezrazredna družba — dosegljiv preko »diktature proletarijata«, pod katerim so si marksisti predstavljali vedno le diktaturo uzurpatorjev delavskemu razredu, ta ideal je spoznal Stalin kot nedosegljiv in je pričel pripravljati spremembe, ki so stopile v moč s sedanjo rusko ustavo. Iz komunistično urejene države se je dala sovjetska zveza na pot stanovske države, ki pozna delavca poleg kmeta in inteligenta. Ta stanovska država je po novi ustavi urejena na sistemu ene stranke. Vseeno je, kako se ta stranka imenuje. Sedaj ji pravijo komunistična stranka in ona edina ima pravico postavljati kandidate za volitve.

V tem smislu sedaj že res lahko govorimo o precejšnjem razčiščenju mednarodnega položaja. Ko se je zaradi nemške težnje po razcepu Evrope v dva ideološka tabora mednarodni položaj čedalje bolj zapletal, sta London in Pariz parirala nemško akcijo najprej na ta način, da sta pridobila ostale evropske države za *politiko nevtralnosti v nasprotju Berlin-Moskva*. S tem sta preprečila razcep Evrope v dva ideološka tabora, ki si ga je Berlin zaradi svojih posebnih ekspanzivnih namenov na evropskem vzhodu tako želel. Nato pa sta svojo pasivno reakcijo na akcije dinamičnih velesil še *aktivno* podkrepila s *formalnimi obvezami o medsebojni pomoči* v primeru neizvzanega napada, ki sta jih razširila tudi na Belgijo in nekatere druge manjše evropske države. V tem smislu so proti koncu tega leta dajali izjave odgovorni državniki Anglije, Francije in Belgije. Francoski ministrski predsednik Blum pa je celo opozoril na možnost *zbiranja vseh tako zvanih demokratičnih sil* (posebno Anglije, Francije in Amerike) kot protitež proti poskusom dinamičnih velesil, da razcepijo Evropo in svet v dva ideološka tabora, med katerimi bi bil konflikt neizogiben. *Poskusi italijansko-angleškega sporazuma* glede Sredozemlja, pa tudi nemški poskusi omiljenja protikomunističnih zvez dokazujejo, da je reakcija statičnih velesil pri dinamičnih silah zalegla in s tem v precejšnji meri omilila mednarodno napetost, ki je posebno v prvi polovici tega leta dosegla tak višek, da se oborožen spopad ni zdel več neizogiben. *Tudi v bodoče bodo države, ki stoje izven evropskih in svetovnih očišč dinamičnih sil, rešile svet pred katastrofo, ako bodo med seboj dovolj složne, da lahko preprečijo, če treba tudi s silo, udarnost njih nasprotnikov.*

Nova aristokracija nastopa

in se razvija iz članov komunistične stranke. Med tem, ko se delavec poti v neznosnih zdravstvenih razmerah po birokratiziranih in zapuščenih tovarnah, se gospodje iz vodstva stranke prav dobro počutijo v udobnih gradičih in palačah, zaplenjenih bivšim carskim aristokratom. Če doživi Litvinov v Ženevi kako hujše razburjenje, ima vedno dovolj denarja, da si gre mirit živce na Azurno obalo, česar si ne more dovoliti noben drug diplomat. Soareje v zunanjem ministrstvu v Moskvi so najboljše posejane, kajti tam se servira kot nikjer na svetu. Ni dvoma, da so ti aristokratje popustili kmetjskim zastopnikom zato in samo za to, da bi imeli opravičilo za bogastvo, ki ga kopičijo sami pod svojo streho.

Trideset tisoč sprememb

je bilo predlaganih k novi ustavi, ki je utrdila to, do česar je moralo neizbežno priti, če so hoteli preprečiti katastrofo sovjetskega gospodarstva. Najvažnejša sprememba od prvotnega načrta, ki jo je napravil sam Stalin, je pa priznanje pravice malemu kmetu do posestva, do osebne lastnine. Šefi stranke so bili presenečeni nad zahtevo delegatov, da se prizna tudi dedna pravica na teh posestvih in niso si mogli pomagati drugače, kot da so jo tudi priznali.

Senzacija s kolhozi

Sovjetska vlada je po katastrofi »Nove Ekonomske Politike« (NEP) ustanovila kolektivna kmetjska gospodarstva, kolhoze, na katerih so bili kmetje najemni delavci, ki so za minimalne dnevnice, plačane večinoma v blagu, morali trdo delati za bori košček kruha. Toda ob tej kolektivni proizvodnji je ruska produkcija žita venomer padala in naravnost rešen je bil pred-

(Nadaljevanje na strani 4)

Voljašicam in Voljašem

želita

Vesel Božič in Srečno Novo leto

Uredništvo in uprava

Ljubljana, 15. decembra 1936.

Mlada generacija jugoslovenske nacionalne omladine je marsikomu trn v peti. Njeni zdravi pogledi na dogajanja krog nje, njeno obsojevanje starih, nesposobnih sistemov in ljudi, ki naj bi vodili usodo družbe, kateri pripada ta mladina, njeni jasni in določeni načrti za bodočnost ne dajejo miru onim, ki hočejo na račun zapeljanih in kratkovidnih množic iste do skrajnosti izrabiti za utešenje svojih osebnih interesov. Težko stališče, ki ga ima v tem neenakem boju mladina, nam more biti merilo njenih sposobnosti, njene klenosti in idealizma, kot nam je na drugi strani najvernejša slika brezupnega strahu onih, ki se z njo spuščajo v boj.

Izgleda, da je znani izrek »namen posvečuje sredstva« prišel že v splošno rabo: da je dovoljeno ga uporabljati ob vsaki priliki, proti vsakomur ter na najnedostojnejši način. Bilo bi nam razumljivo, če bi nasprotniki mlade jugoslovenske nacionalne generacije uporabljali metode in gesla, ki jih mečejo trenutno njej v obraz, proti svojim dnevno političnim nasprotnikom. Ker pa ni tako, nam preostaja le ena razlaga: zadnje iskre življenja, zadnji življenjski utripi so vedno neverjetno silni: plamen bukne, potem vtrepeta in — ni ga več! Tako je z njimi: zavest, da je miselnost, ki so jo zastopali skozi stoletja, preživeta, da ideje, postavljene v bistveno drugačnih okoliščinah in času dandanes ne morejo odgovarjati razmahu človeškega duha, zahtevam novega časa, jim pred končnim zastojem daje dovoljenje, da sežejo po zadnjih sredstvih, pa bilo tudi najnečestnejše narave, v edini želji, z edinim namenom, da naravni razvoj vsaj zaustavijo, če že ne morejo nanj odločilno vplivati.

Ne bi se spotikali ob žive mrtvece, če bi ne bili priče, kako daleč lahko seže strup v agoniji tavačnega telesa. »NAŠA VOLJA«, glasilo omenjene mlade generacije jugoslovenske nacionalne mladine, je tudi zašla v ta vrtimec.

Čudno se zdi, da človek, ki se smatra za zrelega, meče okoli sebe apriorne trditve o neki stvari, ki je ne pozna oziroma jo je imel priliko le bežno preleteti z očmi. Čudno se zdi, če človek v svoji mrtvaški gorečnosti zaide tako daleč, da ne zna več razločevati, kaj je modro in kaj rdeče. Najbolj čudno pa je, če človek, ki je bil o nečem danes takšnega prepričanja, pa je to prepričanje pod težo dokazov moral spremeniti, jutri zopet govori o njej v istem smislu, kot doslej! Izgleda sicer smešno, neverjetno, kar smo nakazali, toda: »nič ni tako nemogočega danes na svetu«.

Nismo hoteli s kratkim prikazom tega zanimivega pojava povdarjati njegovo ne vemo kako veliko »važnost«. Le v ilustraciji razmer, v kakršnih danes živimo in v prikaz onih majhnih zaprek, ki se nam, jugoslovenskim nacionalistom, stavljajo od vseh strani na pot, naj služi ta drobtinica.

In še nečemu! Zavesti, da mlada jugoslovenska generacija stopa na plan, naj da povdarka: sili in veličini njenega poleta naj doda še večjega razmaha in ognja!

MOST

Podrimo mostove suženjske miselnosti, ki nas vežejo s preteklostjo!

Uprimo poglede v bodočnost!

Naš spas ni v internacijonalah vseh mogočih barv; naš obstoj in naš razvoj imata temelje v zdravem jedru Jugoslavije!

Gradimo most, po katerem bodo korakale čete mladih Jugoslovenov v srečno bodočnost!

Stojmo na braniku našega ponosa — Jugoslavije!

IZ VSEBINE:

NOVA SOVJETSKA USTAVA
V ZNAMENJU »MODE«
K DELAVSKEMU VPRAŠANJU
† EMIL ADAMIČ
KRALJ IN MLADINA
KRONIKA V SLIKAH
MALA IRENA
PODLISTEK: SREBRNIK
»VOLJAŠI« NAD LJUBLJANO
Z NAŠIH ZAVODOV
ZA NAŠE MORJE
LETALSTVO
ELEKTRIČNA STENA
ŠPORT, ŠAH
RAZPISUJEMO TRI NAGRADE

V znamenju „mode“

Dogaja se, da iz različnih pogledov na svet nastajajo med pripadniki enega oziroma drugega svetovnega nazora nasprotstva, ki v svoji končni fazi, v stopnjevanju uveljavljanja gotovega pogleda dovedejo tako daleč, da odrekajo nekemu nazoru vsakršno možnost in pravico obstoja ter jemljejo njegovim pristašem legitimacijo za reševanje vprašanj, pa naj si bodo to kulturna, socialna, gospodarska, politična itd. Zanimivo je to dejstvo radi tega, ker se v podobno kritiziranje in negiranje spuščajo pripadniki onega oz. onih svetovnih nazorov, ki jim ni cilj konstruktivnost, pridobivanje vrednot, ampak absolutni destruktivizem in uničevanje vsega, kar je v napoti njih namenu.

Spoznali ste, na koga se nanašajo te splošne ugotovitve. Nacionalizem (upoštevamo jugoslovenskega) je bil že od nekdanjega cilja levičarsko usmerjenih elementov, ki so se našli tudi med našim narodom. Pavšalni očitki, da je nacionalizem le prazen okvir brez vsebine, golo čustvo sitih ljudi in modna obleka razvajenih meščanov, ne kažejo ničesar drugega, kot duševno manjvrednost onih, ki se teh izrazov poslužujejo ter značilen način »debatiranja« onih razgretih glav, ki same v odrešilnost nauka, ki ga zagovarjajo, ne verujejo, ampak mečejo prazne fraze iz sebe le zato, ker je to momentano »moda«.

Pomilujemo te ljudi! Pomilujemo jih, ker nimajo v sebi toliko razsodnosti, da bi znali ločiti dobro od slabega, da bi znali pogledati življenju, kakršno je, v obraz in po tem urediti svoj življenjski korak.

Iz trte so izviti vsi »na znanstvenih ugotovitvah sloneči zaključki«, s katerimi manevrirajo

ti zapeljani elementi. Stoletna borba na življenje in smrt, ki jo je vodil in jo še vodi jugoslovenski narod za uresničenje svojega ideala — svobodne in v sreči živeče domovine, so dejanja, pod silo katerih mora skloniti glavo vsak.

To pa je tudi tisto, česar se oni boje: svoboda in v sreči živeča domovina. Ustajene in uravnotežene življenjske prilike bi jim onemogočile njih ribarjenje v kalnem, njih podtalno rušenje vsega, kar vodi k blagostanju.

Danes, ko je življenjski položaj vsakogar nad vse slab, ko se vsakdo bavi z reševanjem socialnih in gospodarskih vprašanj, ko je nacionalizem zastavil vse svoje sile baš na omenjenem polju, so oni, ki so svojčas imeli usta polna socialne pravičnosti, človeškega ponosa itd., obrnili tem problemom hrbet in postali iz zagovornikov vsečloveškega solidarnega sožitja največji plemenski separatisti, ki ne zamude niti enega trenutka, da ostre in slabšajo že itak napeto razmerje. To je njih delo, v tem je bistvo njih »aktivnosti«. Ruši, pali, pripravljaj revolucijo, kuj iz nevednosti in dobrodušnosti preprostega človeka kapital, ki ti bo omogočil nekoč brezskrbno življenje.

Ko gledamo vse to početje, ves ta propal svet krog sebe, ne moremo brez obsodbe mimo. Ali so to sinovi našega naroda, sinovi očetov, ki so se zato, kar danes imamo, borili radi tega, da jim s krvjo grajeno delo razrušijo lastni sinovi? To so izrodki, ki jih bo nova generacija mladih Jugoslovenov znala pravočasno izbrisati, spraviti s poti, da ne bodo ovirali njenega nesebičnega dela za srečno bodočnost jugoslovenskega naroda in države.

K delavskemu vprašanju

Težak položaj našega delavca nam narekuje, da v grobih obrisih, bežno, pa kljub temu po gotovem sistemu skušamo prodreti v okolja in dogajanja, ki so ostalemu svetu prav za prav neznana. Skromen prostor, ki ga imamo za to na razpolago, nam bo kljub temu dopuščal, da označimo in presodimo zgodovinski razvoj delavskega vprašanja od prvih začetkov do danes, ko posega v razmerje med delavcem in podjetnikom država potom raznih ustanov, ki vplivajo na razvoj tega za družbo nadvse važnega problema.

Če posežemo v

zgodovino

delovnega prava (t. j. prava, ki ureja razmerje med delavcem in nameščencem ter podjetnikom), ne moremo v starem veku zaslediti nikakega urejenega razmerja med delavcem in gospodarjem. Glavna in najcenejša delavna moč te dobe je bil suženj, ki ni imel nikakih pravic, pač pa samo dolžnosti. Njegova odvisnost od gospodarja je bila popolna — gospodar je odločeval o njegovem življenju in smrti.

Srednji vek

v to razmerje ni prinesel velikih bistvenih preokretov. Srednjeveško gospodarstvo, katerega temelj je bilo tlačanstvo — torej zopet odvisnost podložnika-kmeta od graščaka — ni položaja delavca izboljšal razen v obrtjih, ki so se začele razvijati v mestih, kjer so odpadle najbolj grobe oznake takšnega razmerja.

Prosvitljena doba

in duh francoske revolucije sta napravila konec tudi absolutni podrejenosti služabnika do gospodarja. Upoštevanje človeških pravic je privedlo do nazora, da se človekova svoboda da okrniti samo z njegovim pristankom — torej glede odvisnega dela — s sklenitvijo pogodbe.

Napredek — nazaj

(Nadaljevanje s strani 2)

log kmetijskih delegatov, da se da kmetom, ki kolhoze obdelujejo pravica, da do smrti živijo na enem in istem posestvu.

Padla sta v praksi dva temelja

marksistične teorije, na kateri je bila zgrajena nova ruska država. Privatna posest je zopet uveljavljena in priznana je pravica do nasledstva. S tem je prišel proces razvoja v sovjetski uniji v novo fazo, ki brez dvoma še ni zaključena. Dejstvo, da se je Rusija kot najbolj izrazita predstavnica držav z avtoritativnimi režimi postavila na stran takozvanih demokratskih vlad v svetovni politiki, bo neizogibno tudi mnogo doprineslo k notranjemu razvoju v Rusiji sami. Tudi

povdarjanje Rustva

kaže na bodočo smer notranjega razvoja v Sovjetski uniji. Današnja ruska vlada mora neizogibno povdarjati, da je nasprotnica in sovražnica fašizma, sama pa mora voditi državo v sistem, ki je skoro identičen s fašizmom: *Privatno gospodarstvo, državni kapitalizem, eno sistem, stanovska ureditev, vse to, kar je danes v novi ustavi najbolj značilno, vse to so sami atributi fašizma.* S tem, da je Stalin sprejel take dalekosežne sklepe v ustavo, je priznal, da ni mogel organizirati komunistično državo. Stopil je v tem oziru korak nazaj, ali vendar v resnici daleč naprej v uspešnem vodstvu svoje države. S tem pa še ni rečeno, da se je odpovedal komunizmu. Kajti komunizem je ona sila, ki jo rabi Sovjetska Unija kot predstražo svojega imperijalizma v svetu, člani Kominterne so najbolj zvesti špijoni in agenti sovjetske Rusije.

Toda baš to načelo takratne liberalne dobe je bilo ono, ki je dovedlo do neverjetnega izrabljanja delovne moči. Delavec, ki se je svobodno odločil, da stopi v službeno razmerje, je bil radi tega, ker se je liberalna doba docela zadovoljila z načelno ugotovitvijo, da sta si delavec in delodajalec enakovredna, prepuščen slednjemu na milost in nemilost. Lepo je sicer zvenelo: enakovrednost — svoboda, toda življenjska razmerja se na to niso ozirala: moč denarja je tudi tu igrala glavno vlogo. Ta je bila pa na podjetniški strani.

Država, katere moč se je začela v tem času dokaj dvigati, je morala slednjič poseči vmes in narediti konec nečloveškemu izrabljanju delovne moči — delavcev in delavk vseh starosti, ki so v nezadostnih higijenskih okolnostih morali stotero povračati boren zaslužek.

Ta poseg države v razmerje med delavcem in podjetnikom v tej dobi je upravno-političnega značaja: najtežje hibe se odpravljajo z upravnimi sredstvi (zakoni in odredbami). Danes imenujemo ta poseg

prvo intervencijo države.

Obstajala je v tem, da so bili odpravljani glavni nedostaki omenjenega razmerja: prekomerni delovni čas se skrajša, izdajo se prepovedi v pogledu zaposlitve žen in otrok, uredijo se najnujnejše higijenske naprave v delovnih prostorih itd. Ustvarjeni so prvi temelji delavske zaščite; ustanove se posebni organi — obrtna nadzorstva — ki naj skrbijo za pravilno poslovanje v podjetjih.

Vendar ta poseg države še ni zadostoval. Podjetniku je bilo še vedno omogočeno, da diktira delavcu vsebino pogodbe; položaj delavca je ostal še vedno premalo zaščiten. Sledi

druga intervencija države.

ki posega še globlje. Država zahteva za gotove točke pogodbenega razmerja prisilnosti, t. j. če se obe stranki po svobodni volji odločita za sklenitev medsebojnega razmerja, to lahko storita. Toda pri sklepanju se morata držati gotovih pravil, če so jim ta ljuba ali neljuba; isto velja za prekinitve službenega razmerja.

Do sedaj je država s svojimi ukrepi ščitila ono stranko, ki je bila v svojem razmerju šibkejša: službojemnika-delavca. Ni se pa še spuščala v eventualno varovanje interesov močnejše stranke: službodavca-podjetnika, kot še ni smatrala za potrebno, da se medsebojni odnosi teh dveh spravijo v sklad z interesi narodne skupnosti. Kljub temu pa si je kapital znal najti poti in sredstva, da je očuval svoj prevladujoči vpliv.

Moč, ki jo je na podlagi državnega posega v razmerje med delavcem in podjetnikom pridobilo delavstvo, se je začela kazati v novi obliki. Položaj, v katerem je živel delavstvo, je bil sicer kljub temu slabši od podjetnikovega. Zato se je začelo delavstvo organizirati v

sindikatih.

katerih naloga je bila, da z organizirano silo nudijo odpor podjetniku, da ga z bojkotom in s stavko prisilijo do tega, da upošteva zahteve delavstva.

Toda pri enostranskem organiziranju sil ni ostalo. Podjetniki, ki so bili s tem prizadeti, so se prav tako združili v svoje sindikate — podjetniške sindikate. Nastala je borba. Sprva se je bila z vso ogorčenostjo. Končno sta obe stranki začeli odnehati: funkcija delavskih in podjetniških sindikatov se je znatno spremenila — prišlo je do medsebojnega sodelovanja pri urejanju razmerij med delavstvom in podjetniki. Sindikati urejajo vprašanje pogodb, vprašanje delovnega časa, vprašanje mezd (zaslužka) itd. Njihove funkcije se večajo, njih moč raste. Sin-

dikate ne odločujejo v primerih, kjer gre za posamezno osebo, ampak za ves sloj, recimo v eni tovarni, ali v več tovarnah iste stroke. Težje še ni več v posameznih pogodbah, kjer bi se določevali svojstveni pogoji za posameznega delavca, ampak stopajo vedno bolj v ospredje

kolektivne pogodbe,

pogodbe, ki jih sklepajo sindikati kot predstavniki delavcev in podjetnikov. V njih se za vse določijo enaki delavni pogoji.

Poleg teh stanovskih predstavnikov delavstva in podjetnikov je začela država oblikovati še druge organe, ki imajo nalogo, da zastopajo interese delavstva v posameznih strokah. To so ali

zaupniki

ali pa

obratni sveti

(odbori zaupnikov). Ustanovljene so bile poleg tega tudi stanovske, delavske

zbornice,

katerih naloga je, zastopati skupne interese stanov, ki ga predstavljajo.

Sindikalizem, ki je zavzel velik obseg, je pretil potisniti državo popolnoma v ozadje. Zato je država posegla vmes s

tretjo intervencijo

in uredila v prvi vrsti sklepanje kolektivnih pogodb, dalje določevanje minimalnih mezd (najmanjšega zaslužka, ki ga mora zaslužiti delavec oziroma nameščenec).

Razumljivo je, da se je zlasti v sindikalne delavske organizacije pod vplivom slabih razmer, v katerih je živel delavstvo in pa radi hujšanja brezvestnih plačanih agitatorjev, vnesel marksizem. Načela in cilji, katera zasleduje, omogočajo, oz. zaustavljajo danes še razvoj tega vprašanja v ono smer, ki pomeni zdrav napredek naroda in družbe. Toda kljub temu se kažejo gotovi obrisi razvoja medsebojnega razmerja med delodajalcem in delojemalcem. Če moremo o njiju v bodoče sploh še govoriti, ker ne bosta verjetno nastopala več kot osamljena, ampak bosta vključena v neko celoto, katere se bodo med seboj razlikovale po nujnih naravnih posebnostih teritorija. Gospodarska kriza, ki je zadel ves svet, po drugi strani pa vedno naraščajoči interesi posameznih držav nad ureditvijo tega razmerja, dajejo razvoju delavskega vprašanja svojevrsten pečat. Fašistična Italija je ustanovila popolnoma svojstven sistem, temelječ na sindikalnih organizacijah delavstva in podjetnikov, ki se družijo v takozvane korporacije, ki so že državni organi. Njih naloga posega tudi na gospodarsko polje. Nemški sistem je popolnoma drugačen; v obratu vidi gospodarsko in socialno edinico. Podjetnik je vodja obrata ter dela skupno s svojim delavstvom po namenu dotičnega obrata za njegov prospeh, pa tudi za prospeh in v korist nemškega naroda in države.

Ta dva primera nam kažeta, v kakšno smer bo šel razvoj: v gospodarskem in socialnem življenju ne smejo več prevladovati interesi posameznika, marveč skupni interesi naroda in države.

Današnji številki smo priložili položnice ter prosimo vse one, ki so prejeli list na ogled, da nam nakažejo naročnino.

Ker so poslednje številke »Naše volje« razprodane in dnevno prejemamo številna vprašanja po njih prosimo vse one, ki se na list ne mislijo naročiti, da nam jih vrnejo.

UPRAVA

KRALJ IN MLADINA

Za »Našo voljo« napisal prof. Mile Pavlović

Božični spomin na veliko vojno

Zapustili smo domovino s solzami v očeh, z neizrekljivo bolečino v duši. Pozna jesen. Stalno sta nas spremljala dež in veter, sneg in glad. V planinah, kjer ni bilo nobene poti, nas je zalotila huda zima. V rani zori je pot ostra in trda, vsaka mlaka zamrznjena: ko se zdani, je brozge in blata do kolen. Nad glavami oblačno nebo, mrko kot planine okoli nas. Pred nami zamegljena daljava. Gremo — ne vemo kam, niti to, kaj nas čaka na tej poti. Pri vsakem koraku naletimo na poginule konje, na premrzle, otrple vojake in ubežnike. Nепrestano, od kar smo zapustili domovino, se vrstijo slike revščine in bede.

Albanija je bila za nas vratolomnost in pogin. Lačni in izmožgani ljudje ter živina se komaj vlečejo skozi blato. Čim bolj se oddaljujemo, tem večje je število poražencev. Vseposod žalost in trpljenje. Izstradanci prihajajo, dohajajo še bolj lačni in bolj trudni — kot so oni, sedeči na kamenju in v blatu, kjer počivajo in čakajo svojo zadnjo uro.

Po tej poti gre tudi sivi kralj brez kraljevine. Tudi on prenaša isto trpljenje, iste muke. Tudi on je člen dolge verige mučnikov. Trpljenje ga je zenačilo z vsemi ostalimi: deli lakoto, mraz in vse bolesi, ki jih prenaša vojska in ubežniki.

Na suhem, starčevskem licu je začrtana bolečina in trpljenje nad izgubljen domovino. Z njim so adjutant, zdravnik, en profesor in trije ordonanci — to je kraljevo spremstvo skozi Albanijo.

Na meji se je kralj ustavil, obrnil se in vrzel zadnji pogled na izgubljen domovino. Bolečina mu trga dušo, ustnice se premikajo, šepetajo neznane besede, ki jih nihče ne sliši. V daljavi neme višine zasneženega Paširka in gorastnega Koritnika. Prekoračijo Vezirov most. Čim dalj se oddaljuje, tem večje so težkoče in nevarnosti. Pred kraljem in za njim se v nedogled vleče veriga, procesija mučnikov — Golgota kralja in ljudstva.

Kralj se otožen in zamišljen premika s svojimi prav tako nemirni spremljevalci. Črni obrisi se izgubljujejo v daljavi. Kralj ogleduje bolečino. Tam, preko planin, je najlepša dežela na svetu — domovina. Propadla je, vse je propadlo. Ostalo je samo golo življenje, pa tudi ono se v tej puščavi počasi utrinja. Izgnanci, kralj, ljudstvo. Kdo ve, če bo kdo in kdaj sploh še videl valovite bregove in prijazne doline drage domovine, po kateri se bohoti sovražnik. Niti takrat, ko je nekoč pred 45 leti med ognjem pruskih pušk in topov sredi zime, med ledenimi ploščami preplaval reko Loire pri Orleansu, niti takrat kot francoski častnik v pruskem ujetništvu, ko je pričakoval, da ga bodo ustrelili, ni bil tako nesrečen kot sedaj, ko je izgnan iz domovine.

Ljudje se pomikajo kot sence, kot duhovi. Kraljev pogled jih spremlja, gre za njimi; vedno bolj je moten in zamegljen. Truden in potrjen se spušča na hladni kamen. Črne in grozne misli mu prihajajo. Še dan ali dva, pa bo prišel največji in najlepši krščanski praznik — božični večer in Kristusovo rojstvo. Mesto veselih vzklikov — jok in stok. Vse je utihnilo v žalost... Naenkrat se v sredi grobne tišine skozi zrak razlega pesem. Ko vsi jokajo in vzdihujejo, nekdo prepeva. Tanki, zvonki, kovinasti otroški glasovi čudno odmevajo v ledenem zimskem jutru. Zvonka pesem srebrnih glasov se čuje.

Otadžbino, zemljo draga,
oj, Srbijo majko mila
ti čes skršit mrskega vruga
i postat čes carevina!

Kralj, ki se je že skoro utopil v žalosti, se nenkrat zgane. Vzdigne glavo. Ali so sanje, ali privid? Neverjetno se mu zdi: vedra, vesela pesem, polna nade, upanja in vere sredi tega živega pokopališča in človeških strašil. Obrne se proti oni strani, od koder prihaja pesem:

... Kdo je to? Kdo poje, vpraša kralj.

Polkovnik Todorović, adjutant se nagne k sivemu kralju in mu odgovori, sam ves zaprepasčen in ganjen nad pesmijo:

— Otroci, Vaše Veličanstvo, mladina!

— Otroci... Čigavi otroci?

— Naši otroci, Veličanstvo... Z nami je pobegnulo pred sovražnikom tudi mnogo otrok... Oni pojejo!

Kralju zažari lice v čudnem, neobičajnem sijaju. Pogled se mu razvedri, iz duše izginijo mrčni občutki. V spominih se mu prikaže slika

17. decembra 1888.

se je rodil

na Cetinju

Blagopokojni Viteški Kralj

Aleksander I.

Ujedinitelj

otroških let in mladosti. Najlepši čas! Ogleduje izmožgano in lačno dečo; glej: ona, mila, vedrih lic, nezavestno, s silo svoje bujne mladosti, polna vere in zaupanja spremlja tudi najtežje trenutke življenja s pesmijo. Srečna mladost, zlata doba življenja! Kralj gleda že nekoliko dni okoli sebe samo mrčna in potrta lica. Nihče se ne smeje. Vse tlači mora. Kot da bi nad vsakim lebdela duh smrti — tu pa, sredi grobne tišine vesela mladost poje, kliče in upa. Bodoče pokopanje, naši otroci, mladina, lačna, raztrgana koraka skozi albanske soteske in zaseke: glasno prepeva, govori z nebom in Bogom, in veruje, da bo njihova domovina velika in slavna... To pomeni mnogo.

Pod visokim zgubanim čelom sivega kralja sta kot žerjavica zablesteli dve očesi. Kot z nadnaravno silo, s čudežnim balzomom podkrepljena sta oživela moč telesa in duše. Zamrzlo dušo kralja izgnanca preveva neobičajna toplota. Kralju se zdi ta pesem kot neko znamenje, kot proroška napoved. Začuti v tem trenutku, da ni vse izgubljeno in da bo svoboda in domovina zopet vstala. Domovina je tukaj, v duši teh otrok, te mladine.

Čuteč silno moč, ki mu jo je v dušo vlila ta pesem otrok, se okrene kralj k adjutantu in z veselim glasom reče:

— Pustite te otroke k meni. Pokličite jih sem! Rad bi jih videl in se z njimi pogovoril.

Boječe, toda vsi vedri in veseli, polni radosti so obkolili otroci na golem kamenju sedečega kralja. Gledajo ga s toplimi, vedrimi, veselimi in iskrenimi očmi. Ti pogledi grejejo dušo in tope led na njej. Otroci mu poljubljajo rob pla-

šča in roko; od teh poljubov se duša krepi, osvežuje in jači. Neprisiljeno odgovarjajo otroci na vsa kraljeva vprašanja. On pa jih s suho roko boža po lasih in obrazih in se, sam vesel, z njimi veselo razgovarja. Sladke besede so to in balzam za dušo: poljubljajo jo in zdravijo. Ta mladina je vnesla v vso kraljevo družbo jasno in sveže vzdušje. Vse se je preporodilo in poživilo.

Ko so se otroci poslovili in odšli dalje, je kralj naročil adjutantu, da vsem napolni torbice s čokolado in vsem, kar mu je poslal Esad paša iz Tirane. Adjutant odvrne, da potem zanj in za spremljevalce ne bo dosti hrane, če porazdeli vse otrokom; kralj pa odvrne osvežen, razvedren in zadovoljen:

— Čeprav! Naj tudi mi malo gladujemo. Jaz sem dal tej mladini telesne hrane, ona pa mi je dala duševne: povrnili so mi moč telesa in duha, vzdignili me iz mrtvila, vlili mi vero in upanje v svobodo in rešitev domovine. Nič ni to, kar jaz dajem njim proti temu, kar so oni dali meni.

In ves osvežen in prerojen se dvigne z mrzlega kamna.

Mladina pa je, izgubljujejoč se v megli, ponovno glasno zapela. Iz daljave so se razlegali vedri, veseli srebrni proroški glasovi, polni vere in zaupanja v veliko bodočnost: sivi kralj pa je, poln duševne vedrine in moči, ponavljal njihove besede:

»Otadžbino, zemljo draga,
oj, Srbijo majko mila
ti čes skršit mrskega vruga
i postat čes carevina!«

Ko so kasneje srečni borci prebili fronto, osvobodili zasužnjeno domovino in slavili ujedinjenje Jugoslavije, se je kralj Peter I. često spominjal te nežne in ganljive slike ter spomina in doživljanja ter večkrat govoril:

— V najtežjih trenutkih izgnanstva, v predoru skozi albanske soteske in globoke doline, skozi govine in blato, ko me je hotela žalost že zrušiti, so se pojavili otroci, mladina. Oživeli so me in mi povrnili vero. To srečanje z otroci, njihova vedrost, razgovor in pesem... To mi je najlepši, najdražji spomin iz teh črnih dni...

Vse zimsko sportne potrebščine
kupite najugodnejše pri tvrdki

Predalič & Kolb

Ljubljana
Kongresni trg 4

Zaščitnica „Naše volje“

Gospa dvorna dama, Franja dr. Tavčarjeva, vdova po našem znamenitem pisatelju, se živo zanima za napredek mladine: stalno prejema tudi „NAŠO VOLJO“ in nam piše:

„Naša volja“ je plod mladostnega idealizma. Pojdite po začrtani poti z vso srečo v Novo leto!“

+ EMIL ADAMIČ

*Samo moje srce,
žalostno bode še,
zanj več pomladi ni,
zanj več veselja ni.*

Utihnila je pesem našega guslarja, našega najpriljubljenjšega skladatelja Emila Adamiča. Nenadoma je ugasnila zvezda na glasbenem nebu, ki je tako dolgo svetila na naše kulturno polje in ga oplajala kot redkokatera druga.

Izšel je iz srca naroda. Vsled tega je njegova visoka umetnost niz očiščenih in obrušanih briljantov iz bogate zakladnice slovanske duše. Ali s toliko skrbnostjo, ljubeznijo in genijalnostjo kot pokojni Adamič, jih ni umel zbirati in obdelavati pri nas nihče drugi. Ravno v tem je njegova neprecenljiva zasluga za naš narod. Saj je pokazal vsemu svetu razkošje naše narodne kulture ter s svojimi deli doprinesel dokaz duhovne enotnosti slovanskega življa.

Bogat po številu in vsebini svojih del nas je zapustil naš narodni pevec. V svojih sreih pa ohranimo njegovo pesem kot večni spomin na njega in večni opomin na svojo bitnost.

Slava Emilu Adamiču!

»Trije so principi, tega troimenega naroda, ki ga morajo voditi v bodočnost: en narod, en vladar, ena država od Beljaka do Soluna in mnogo, mnogo svobode!«

Dr. Janez Ev. Krek (l. 1916)

Sramota

Naš prijatelj nam sporoča:

V minulih počitnicah sem bil na Belopeških jezerih. Ta jezera ležijo eno uro hoda od zadnje jugoslovenske postaje Rateče-Planica.

Ob večjem jezeru je skromna restavracija, v kateri sem se malo ustavil in naročil v slovensčini nekaj okrepčila. Jako sem se začudil, ko me natakarica sploh ni hotela razumeti, da sem jo malo prej slišal, ko je izjavila, da razume in govori nemško, italijansko, češko, srbohrvatsko in slovensko. Končno ne bi bilo vse skupaj še nič čudno. Toda kasneje sem izvedel, da je bila ta natakarica Slovenka! Pač žalosten primer dekleta, ki je zatajila svoj jezik.

Prijatelj „Naše Volje“

*Mladina! Ti cvet in up naroda in
države, posveti mi svoje sile daleč,
ki prinese lepo bodočnost jugoslovanom!
Bog s Tabo! Janez Partl,
Ljubljana.*

Umestna gesta!

Na eni izmed ljubljanskih srednjih šol se je dogodil slučaj, ki je z ozirom na svojo globoko pomembnost vreden, da ga zabeležimo.

Na zavodu je tradicija, da dijaki za Božič poklanjajo svojim razrednikom in drugim profesorjem mala, ljubka, lepih darile polna božična drevesca. Ta pozornost hvaležnih učencev je tudi popolnoma razumljiva.

V nekem razredu se je pričelo tudi letos že zbiranje za to običajno darilo dijakov. Ko pa je novi razrednik zvedel za to, se je v toplih besedah zahvalil svojim dijakom za njihovo dobro voljo in jih prosil, da za zbrani denar kupijo enemu izmed revnih součencev potrebne knjige, oziroma preskrbe zanj topel zajtrk.

Besede tega profesorja so v dijakih našle polen odmev in globoko razumevanje, kar je najboljše dokazala zbirka, ki se je s podvojenim uspehom nadaljevala in v veliko veselje treh revnih sošolcev tudi zaključila.

Obletnica smrti koroškega borca

Neizbrisni so datumi, ki pomenijo rojstvo ali smrt narodnih velikanov. Njih velika dela, njih borbe in žrtvovanja, ki so jih prenašali iz golega idealizma, nam morajo biti večno svarilo in opomin: ne stojte, ne pozabljajte; borite se dalje!

13. decembra 1935. l. je v Mostah pri Šmohorju v Ziljski dolini izdihnil France Grafenauer, koroški narodni prvak, borec za njegove pravice. Njegova mladost je potekala v domači okolici, sprva kot vsakemu navadnemu zemljanu. Toda njegova živa narava, njegova ljubezen do ljudstva in spoznanje krivic, ki se mu dan na dan gode, sta mu v kasnejših letih dajala razmaha. Pričel se je udejstvovati v javnem življenju ter si takoj pridobil zaupanje vseh Korošcev, postal je njihov voditelj. Kot tak je bil l. 1897. izvoljen v deželni zbor, čez deset let pa v parlament na Dunaju. Njegova prirodna inteligenca in volja, da pomaga svojim bratom, sta mu dajali moč, da je najenergичnejše nastopal proti tlačiteljem ter terjal pravice svojim ljudem.

Radi tega je postal med ondrotnimi priganjači avstrijskega terorja najosvraženejša oseba. Neštete ovadbe, ki so jih o njem prejemale oblasti, so končno le uspele. Grafenauerja so zaprli.

Toda njegova življenjska sila s tem ni bila uničena. V ječi je napisal čez 500 verzov svojega trpljenja: »Moji hudi dnevi« ali, kakor je naslov kasneje sam izpremenil: »Moj profil«.

Ko je bil izpuščen, se je njegovo delo pričelo znova; začelo pa se je tudi zopet ovadništvo proti njemu. Zaprli so ga ponovno. Obsojen je bil z najvišjo kaznijo; rešila ga je splošna amnestija.

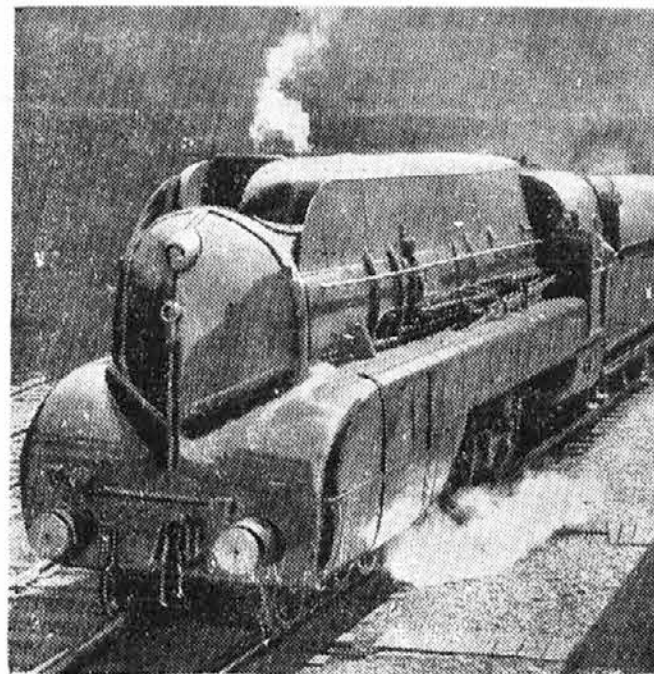
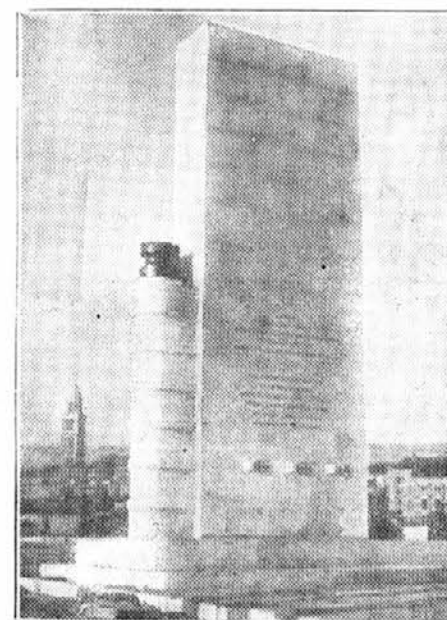
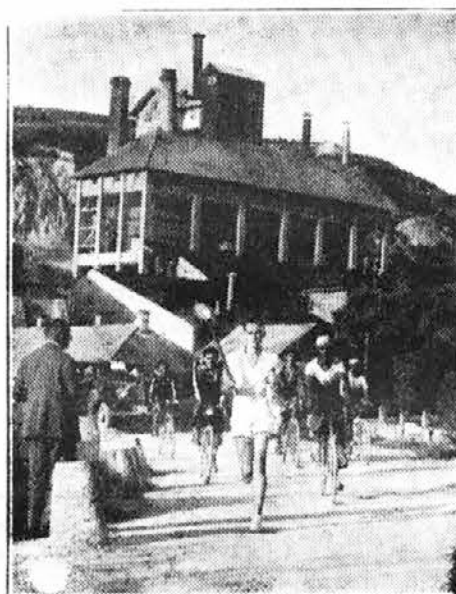
Prišlo je osvobodjenje. Grafenauer je storil vse, da zasigura sonce svobode tudi Koroški. Toda prevaral se je. Moral je bežati. Prišel je v Ljubljano. Nekaj časa je bil zastopnik Koroške v takratnem beograjskem parlamentu; toda svoji Koroški ni mogel pomagati. Plebiscit mu je prekrizal vse račune.

L. 1925. se je vrnil na Koroško, kjer je čez 10 let umrl.

Ljubezen do naroda, neusahljiv optimizem in zatajevanje lastne bolečine so bile odlike tega največjega borca Koroške. Njegova nezlomljiva volja in samožrtvovanje v korist zatiranemu in tlačnemu ljudstvu nam je vzgled pravega moža, pravega borca. Njegovo življenje je ugasnilo, njegov spomin pa bo seme za novo rast.

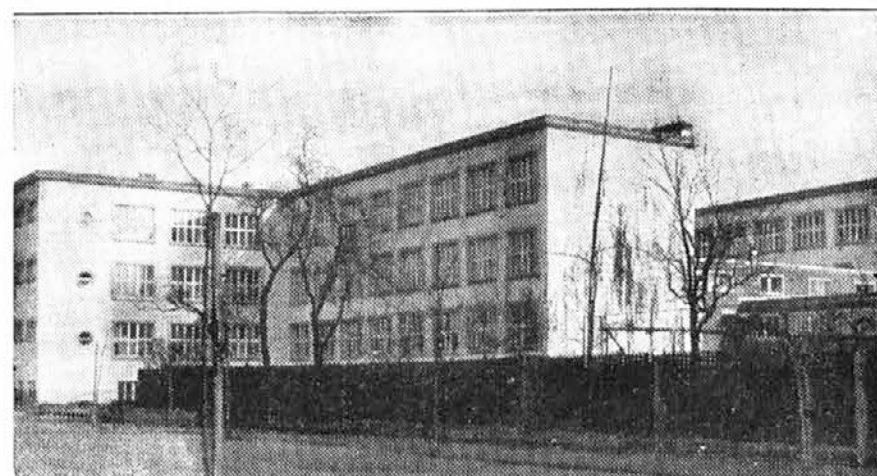
KRONIKA

V SLIKAH

Zgornja slika: Olimpijsko odposlanstvo Jugoslavije na poti k spomeniku padlih bojevnikov. — Leva srednja: Prezem olimpijske bakle pod Avalo. — Desna srednja: Svetilnik Viteškega kralja v Splitu. — Srednja gornja: Naši Sokoli v olimpijski vasi.

Srednja spodnja slika: Lokomotive z aerodinamičnimi oblikami se uvajajo tudi pri nas. — Spodnja leva: Otvoritev gradnje univerzitetne knjižnice v Ljubljani. — Spodnja desna: Šola Viteškega Kralja Ujedinitelja v Mariboru (največja šola v državi).

Mala Irena

Ko se je pred kratkim pojavil ta film na platnu, je ostrmel ves svet pred novim pojavom mlade Geraldine Katt.

»Njen umetniški instinkt ni zasenčen z nobeno rutino, šolo ali igralskim samolaskanjem, njene, skoro tajinstvene elementarne sile, pokažejo vse hibe izumetničenja odraslih umetnikov in razloge, zakaj ti naši umetniki nikdar ne obvladajo

poslednjih odtenkov visoke umetnosti. Vse enakosti vloge, ki delajo tako pogosto težke preglavice našim umetnikom, so v veliki meri nanizane tudi v njeni vlogi. Tudi ona mora igrati utesnjena v smernicah režije. Ali ona igra! In kako je bilo umestno, da so ji pustili krila nepristrizena, da je imela ta mlada — ali velika

in pristna umetnica — vso svobodo izživljanja in ustvarjanja...

V tem filmu je posebnost, ki ogreje najbolj hladno srce in z nezlomljivo silo zruši tudi najbolj »nepodkupljivo« objektivnost. Ta posebnost je — Geraldine Katt.

To je odlomek iz enega izmed številnih slavošpevov o prvem nastopu mlade umetnice.

Šele beograjski listi so nas opozorili, da je ta mlada umetnica, ki si je kot redkokatera na mah osvojila vso filmsko publiko, naša rojakinja Katnikova, hčerka na Dunaju živečega direktorja jugoslovenskega turističnega biroja.

Uredništvo »Naše volje« se je obrnilo na gđ. Katnikovo s prošnjo, da nam poda izjavo za naš list, ker smo prepričani, da bomo ustregli vsem našim čitateljem in prijateljem, ako o tej naši mladi, talentirani, v filmskem svetu danes tako oboževani umetnici povemo nekaj več, kot je najti v dnevnem časopisu. Gospodična Katnikova se je z veseljem odzvala našemu vabilu ter nam za božično številko poslala poleg zaprosene tudi svojo sliko z voščilom našim čitateljem, s katerim je na ta način stopila le še v tesnejši in pristržnejši odnos, da si je osvojila njih srca že v svojem filmu »Mala Irena«, ki se te dni predvaja skoro v vsej naši ožji domovini.

Mislimo, da bomo vsem najbolj ustregli, če pustimo, da spregovori sama o tem, kako je prišla k filmu:

»Mogoče zveni neverjetno — ali pri meni je bilo v resnici tako. Niti najmanj nisem mislila na film, pač pa sem živela vsa za gledališče. Gledališče mi je bilo vse! Že ko sem bila stara tri leta, sem igrala. Vsekakor le s svojo menezarijo iz blaga. Igre sem si zamislila sama, a moji dobri medvedki, psi in mačke so bili z menoj vred igralci in gledalci. Z desetimi leti sem prišla v gimnazijo. Morala bi študirati, kakor moja sestra, ki je danes medicinka na dunajski univerzi. Takrat je prišel prvi lom. Obsedena sem bila od gledališča, noč in dan sem sanjala le o odru. Vedno, kadar sem pričela o tem govoriti, sem prejela odgovor: Kaj pa bo iz tebe? Glej, da dovršiš svoj študij! — Kaj naj bi bilo iz mene, to sem vedela prav dobro. Edino le — igralka.

Postala sem trmasta in nisem hotela popustiti. Pričela sem se boriti za to, kar sem smatrala, da je moj poklic in kar me bo vodilo k sreči. K temu me je vodila notranja sila in — drugače sploh nisem mogla.

Končno se mi je posrečilo izsiliti dovoljenje starišev za pouk v govoru. S 14 leti sem napravila sprejemni izpit v Reinhardtovem seminarju popolnoma proti volji svojega očeta, ki je poskusil vse, da bi propadla. Kljub temu sem zmagała s svojimi 45 kg proti njegovim 110 kg. Bila sem sprejeta in od tedaj se je šele pričelo pravo delo. Mogla sem študirati, imeti skušnje, učiti se vloge — bili so blaženi časi. Nekega dne me je presenetilo pismo od UFA-e.

Kako sem hvaležna usodi za vse, kar mi je naklonila. Vendar mi uspeh ni zameglil glave. Vedno sem sama sebi najstrožji kritik, pri svojem delu ne popustim, dokler nimam popolne gotovosti: sedaj je dobro!

Mislím, da je to tudi vsa skrivnost uspeha: nikdar popustiti, vedno izpopolnjevati samega sebe in ne biti zadovoljen, dokler nimate globokoga prepričanja, da ste v resnici nekaj sposobni.

Gospodična Katnikova si je v tujini sicer ustvarila ime, za katerega jo zavidajo veliki in znani umetniki. Kljub temu pa ni pozabila domovine in njenih lepih krajev. Pri njenem težkem delu ji je velika uteha misel na njo in že danes je vsa prevzeta z željo, da preživi prvi odmor v svojem delu na našem lepem Bledu.

Atentat na Kaabo

Nekontrolirane vesti iz Mece javljajo, da so te dni pobožni mohamedanski verniki, ki romajo k sveti kocki, imenovani Kaaba, raztrgali na kosce židovskega mladeniča. V znak protesta proti zatiranju Židov v Palestini s strani muslimanskega prebivalstva, je namreč skušal pogrniti v zrak sveti kamen, pa so ga pri dejanju zalotili.

Mlad človek, oblečen v mohamedanskega romarja, je pri poljubu črne kocke zažgal netilno vrstico bombe, ki jo je položil v vdolbino. Pri-

Sam Ris:

Srebrnik

Iz ciklusa pustolovščin Mate Šaka: »Bič Afrike«

Obalna krčma »Pri morski deklici« v Saint Luisu... Vsak mornar in vsak tramp jo pozna, odkar je Bull Montan prepovedal Norvežanu Larsenu sesti k njegovi mizi. Skozi dim in opoj alkohola gre beseda o Bullovi zmagi.

Nato pa boš čul o prečudni zgodbi, kako je nekronanemu kralju afriških lovcev Montanu izvalil panter z Balkana solzo na ojekleno lice.

St. Luis je majhna luka ob ustju Senegala. Sem prihajajo ljudje po suhem, po morju in po reki; mornarji vseh narodnosti in loveci iz pustinje. Krčme se vrste ob obali. Druga poleg druge zarohni v toplo afrikansko noč. Vse preveč mamljiva je zamolkla glasba, ki prihaja izza priprtih vrat, da ne bi premagala celo teh močnih ljudi, ki so vajeni gledati vsak dan smrti v oči. Mornar med vožnjo ni imel kje zapravljati svojega denarja. Redek je oni, ki pošilja domov. Malokateri teh ljudi z oceana se sploh spominja na dom. Danes je tu, čez dva meseca na drugi strani obale. Njegov dom je ladja, nekdanji svoj dom pa je pokopal v temine svojih kosmatih prsi in le včasih v brezzvezdnih nočeh, ko tam daleč nekje sam sloni na obali, se spomni nanj. Toda ti obrazi se ne zganejo tudi takrat ne, ko delajo obračun svojega življenja. Oni se znajo prevpiti in igrati vlogo veseljaka do onemoglosti. Rogajoč je njihov smeh, ko popivajo po krčmah. Zavestno zapravljajo zaslužek mesecev dela. Po

polnoči je na obali vse pijano in šele opoldansko sonce prebudi mornarja. Glava mu je težka, jezik zabuhel. Sovraži ves svet in sebe povrhu in gre na ladjo...

Črni kontinent je prečrn, da bi si ljudje odrekli svetlih trenutkov, ko v žganju in rumu pozabijo na vse. Afrika je zemlja, kjer ljudje zmagajo in padejo. Če zmagajo, pijejo na zmago, če padejo pa na poraz, a pijejo vedno.

Ta veliki mož z razmršeno brado pije, da bi pozabil, kako mu je nekoč majhna žuželka izlegla pod kožo svoja jajčeca, da mu tudi zdravnikov nož ne more več izrezati tisočev strašnih mučiteljev. Oni pije, da bi pozabil, kako je našel v šotoru kosti svojih prijateljev, ki jih je speče zapustil pred eno uro. Njihovo meso pa je potovalo v milijonih malih želoceev potujočih mravelj proti jugu. Tretji pije, da ozdravi mrzlico, ki je kinin ni mogel premagati, spet drugi iz veselja, da se vrne domov.

Mnogo je vzrokov, da ti ljudje pijejo. Vsak teh rjavoličnih ljudi ima svoj vzrok. Mnogo jih je prav navadnih. Nekateri vzbujajo smeh, drugi kletev, še drugi solzo, čeprav je to zelo redka cvetlica na tej obali, kjer mladost izgine, komaj se pojavi in ljudje popolnoma pozabijo, kaj je jok.

Malokdo pije le v zabavo. Tudi ta širokopleči možak, ki je s težkim korakom vstopil malo pred polnočjo »Pri morski deklici«, ima najbrže svoj vzrok. Mnogo ljudi je prišlo nocoj v to krčmo in mnogo jih je odšlo, pa jih nihče ni opazil. Ko pa je vstopil ta, se je pogovor ustavil za trenutek in pogledi lovcev in mornarjev so se zabodli vanj. Novodošlec je korakal počasi in težko po sredi med mizami in se ni ozrl nikamor.

Tam, čisto na koncu, je opazil prazno mizo in je nameril svoj korak proti njej. Lahko je slišal, da se pogovarjajo o njem, a njegov obraz je bil nepremičen, kot da se pogovarjajo o dežju in vremenu.

Celo med temi zastavnimi ljudmi je bil tujec orjak. Rame so mu bile široke in ravne. Lica je imel kot iz brona; široke ličnice so mu štrlele nekoliko iz obraza. Izraz usten mu je bil čuden, nekoliko trpek. Črnoobobljene oči pa so mu žarele z ognjem, ki ga vse mrzlice afriških džungel niso mogle pogasiti.

Po sobi se je vil modri dim tobaka in ob mizah je šlo šepetanje:

— To je Bull Montan.

— Kdo je?

— Bull Montan, lovec na gorile.

— Naj me vrage vzame, če ga nisem videl v Zanzibaru.

— V Capetownu, pri moji duši!

— Da, da, saj on se vedno klati po obali. Danes je tu, jutri petdeset milj stran. Skoro v vsaki luki lahko naletiš nanj. Gorile lovi, slonovo kost nabira, pa menda vse bolj za hudiča, kot pa za denar. Denar mu nič ne pomeni, komaj ga dobi, ga že nima. Pravijo, da je nekoč imel silno srečo na lovu in je zaslužil celo premoženje. Pa je vzel čoln, odveslal po Nigru in spuščal srebrnjake v vodo. Na obali je imel ravno za rum. Ampak Bull je vrage. Povsod ima srečo. Vso Afriko je že obredel, pa ima še vse ude cele.

— Kje pa je njegov drug?

— Saj res, kje pa je Tack? Vedno se držita skupaj, kakor drevo in njegova senca; čudno, da je danes sam!

skočivši stražarji so še pravočasno vrgli bombo v stran, kjer je v močni detonaciji eksplodirala in zahtevala 20 človeških žrtev. Verniki so planili po atentatorju in ga tako razmrcvarili, da trupla niso mogli identificirati. Vendar se trdovratno širijo vesti, da je bil to neki poljski židovski študent. V njegovem stanovanju so namreč našli pismo, v katerem javlja na neki naslov, ki ga do sedaj še niso izdali, da je razstrelil Kaabo. Oblasti so uvedle preiskavo.

Kaaba je črn meteor, ki je pred davnim časom padel na zemljo. Nihče ne ve povedati, kdaj se je to zgodilo. K njemu romajo Mohamedanci iz vsega sveta in njih največja želja je, pred smrtjo še enkrat poljubiti sveti kamen in pomoliti v svetišču. O visoki starosti Kaabe pričajo tudi globoke vdolbine, kjer je kamen ves izlizan od poljubov.

Drzen beg iz tujske legije

Dva Nemca sta te dni pristala na Siciliji. Pobegnili sta iz francoske tujske legije v Tunisu in v neznanem čolnu prebrodila Sredozemsko morje. Bila sta popolnoma izčrpana in sestrana. Pojedla sta vse usnjate dele obleke tako, da je bila njuna prva pot v bolnišnico. Ko so se jima malo vrnila moči, se jima je razvezal jezik. Pripovedovala sta, kako sta utekla iz kasarne, ki leži nekaj kilometrov iz glavnega mesta Tunizije. Tja je namreč bila prestavljena četa, v kateri sta služila. Porabila sta prvi trenutek, da uidejo iz »rumenega pekla«, kakor imenujeta Afriko. Arabci, ki jima je prodal čoln, je hotel dvojno zaslužiti. Najprej je vzel plačilo od njiju, nato pa ju je naznanil oblastem. Policijski agenti so ju zalotili v arabskem delu mesta, ki se imenuje Kazba ter jima napovedali aretacijo. Razvil se je pretep, v katerem so z obeh strani padali strelji. Vendar Nemca previdno trdita, da sta streljala v zrak. Izjavljata tudi, da bi se raje pustila ubiti, kakor da preneseta še dve leti v tujski legiji. Neki mavrski oštir, pri katerem sta večkrat zapravljala denar, ju je skril in v trdni noči sta se z malenkostnim provijantom ukrcala na čoln. Pretrpela sta strašen vihar in se sama čudita, da sta si rešila življenje. Ko so ju vpra-

šali, kaj nameravata sedaj, sta odgovorila, da jima je vsako delo ljubše, kakor trpljenje, ki sta ga prenašala dve leti v Afriki.

Diamant v rani

Južna Afrika izvažja 70 % vseh diamantov na svetu. Zanimivo pa je, kako se podjetja zavarujejo pred tem, da ne bi delavci odnašali diamantov in jih prodajali na svojo roko. Delavska taborišča so obdana z žično ograjo in močna straža pazi noč in dan, da ne bi kdo te meje prekoračil. Delavci imajo dovoljen izhod le en dan v tednu. Takrat postanejo zopet navadni ljudje. Kljub natančni telesni preiskavi se je vendar pripetilo, da je delavec odnesel dragocen kamenček in z njim zaslužil toliko, da se mu ni ljubilo vrniti v taborišče. Nekoč je ugotovila uprava, da so delavci požrli več kamenčkov in jih v svojem trebuhu odnesli iz diamantnih polj. Drugič si je delavec z lopato presekala roko in skril v rano posebno lep diamant. Da se zavarujejo proti tatvini, so uvedli rentgenološko postajo, kjer kontrolirajo vsakogar, ki prekorači izhod. Tako imajo ubogi delavci, ki so minimalno plačani, vsak dan v rokah milijonsko premoženje, pa so vendarle bedne pare.

Skice

Poet

V nočeh piše. Takrat, ko brne udarci bron v noč. Takrat, ko se ruši in krvavo trga v njegovem sreću.

O ljubezni piše, že davno izgubljeni. Doživljal jo je nekoč in doživel. Sedaj ne more več. Sedaj samo še piše, zato piše, da mislijo drugi s srečo v duši nanjo.

Njegova ljubezen je bila pregažena in z blatom oškropljena. Pa ni bil on tisti, ki jo je pregazil in z blatom oškropil.

Ljubil je. Lepo in veliko ljubezen je nosil v sebi. In neke noči se je zgodilo. Videl je. Takrat se je prelomilo v njem. Tiste modre oči, ki jih

je ljubil, so umrle. Na tleh ubitega življenja je kriknilo v njem: »Poet, piši, piši in se izpovej!«

In sedaj piše. V nočeh. Takrat, ko brne udarci bron v noč. Takrat, ko se ruši in krvavo trga v njegovem sreću.

Slikar

Pred platnom stoji s paleto in čopiči. Pred njim leži krajina. Pomlad je. Bela in cvetoča. Pravijo, da je maj. Pa saj njemu tega ni treba praviti, saj on sam ve. Saj je vedel, še preden so vedeli drugi. Nekaj mu je reklo: »Pomlad je!« Pa se je zganil in šel. Vzel je paleto, platno in čopiče. In sedaj slika.

V dolini sije sonce. Po hribčku trepečejo angeljci v belih srajčkah. Ne, saj niso angeljci! Češnje cveto.

In slikar se smehlja. Kako je lepo vse to! Potem gre. Doma postavi sliko na stojalo. In gleda vanjo.

V dolini sije sonce.

In pomlad je.

Češnje cveto.

Kipar

Z dletom v roki dodeluje kamen. Iz tistega belega kosa hoče napraviti — življenje, tisto življenje, ki ga sam nima več, ki ga je daroval — Kamnu.

V delavnico lije umirajoča svetloba zadnjega sonca.

Kipar strmi. Z dletom v roki. V življenje strmi.

V kamen. Bel in mrzel. Življenje pa je toplo, ne, vroče je, razdivjano od neznanih strasti. To-rej, ni napravil življenja?

Z blaznimi očmi strmi. Z dvigneno roko. Potem se dleto, kakor bliske zaseka v mrzlo belino. Še in še.

Med drobci, od krvave svetlobe obsijanimi išče, išče. Mar ve, kaj išče, sedaj, ko je razbil — življenje?

Kmalu bo noč.

Tamirov.

— Ampak mračen je ta človek kot oblak.
— Le kje je Tack Rdečelasec, da ga nocoj ni z njim?

Montan se pa nikamor ne ozre, naravnost po sredi gre skozi krčmo k mali mizici, ki je bila edina prosta, vzame stol in postavi pred njim, kakor da premišlja, ali nekoga pričakuje, nato pa sam sede na drugi konec mize.

— Dvakrat ruma!

Njegov globoki glas odmeva skozi sobo.

— Najbrž bo Tack šele prišel!

*

Vrata so se s šumom odprla. Velik plavalas mornar je vstopil. S svojimi sivomodrimi skandinavskimi očmi je premeril sobo. Zagledal je prazno mesto ob Montanovi mizi in je pokimal z glavo. Nerodno telo je lomastilo med mizami. Prišel je do stola. Montan je dvignil pogled.

— Ni prosto! je rekel.

Norvežan očitno ni razumel in je odmaknil stol, da sede.

— Zasedeno! je rekel Montan. Glas mu je bil mračen in globok, kakor oddaljen grom.

Rahla zmedenost se je pojavila za hip v svetlo-modrih mornarjevih očeh. V sobi je zavladala tišina. Montanove odsekane odgovore so slišali v vse štiri kote. Videli so, kako je veliki pomorščak stal ob stolu in ni vedel, kaj mu je storiti. Njegova srajca je bila odpeta na prsih. V očeh mu je bil čuden mir. To je oni mir mornarjev s severa, ki je kakor tišina temnega fjorda, ko prav noben valček ne vznemiri površja, oni lažni mir, ki mu sledi vihar. Videli so Montana, kako strmi v mizo pred seboj, kakor da je pozabil na moža, ki stoji pred njim.

Norvežan je pomislil, da je morda napačno razumel. Ta mirni tujec vendar ne išče prepira z njim in je dejal:

— No da, sedel bom!

— Ni prosto!

Točaji so skočili od pultov in so tiho obstali. Čaše so se ustavile sredi poti od mize do ust. Končno je Norvežan razumel, da mu Montan stola ne dovoli. Nenadoma se je v njegovih svetlih očeh zablisnilo in njegov glas je bil grozeč:

— In vendar bom prisedel!

Vsa soba je zamrmrala.

— Plavalasec naj sede!

— Montan nima nobene pravice do stola!

— Ali misli Montan, da je vsa Afrika njegova!

— Tack bo že dobil kakšen stol!

Montan je skočil k mornarju. V njegovih sivih očeh je bil čuden pogled. Na njegov glas je umolknila vsa krčma, celo razšaljeni Norvežan je spustil stol na tla. Tako divji je bil ta glas, tako prežet z neznano strastjo, da se je zdelo, kakor da ne prihaja iz tega telesa. Nihče v vsej Afriki ni slišal takega zvoka v tem glasu.

— Zasedeno! Za prijatelja!

Montanovo telo se je sunkovito stresalo, ko se je trudil, da se obvlada. Potlačil je vihar vsaj na zunaj. Zopet je bilo mogoče spoznati starega Montana, le žile na sencih so ostale napete, oči pa zalite s krvjo. Ko je izpregovoril, je bil njegov glas globok in miren.

— Kako ti je ime, mornar?

To ni bilo vprašanje, bilo je povelje, ki je mornarju prišlo iznenada. Kakor da stoji pred kapitanom, se mu je izpolnilo:

— Sven Larsen, gospod!

Tudi ta »gospod« mu je prišel čisto samovoljno. Nekaj je bilo v sivih Montanovih očeh, česar ti ljudje niso bili vajeni, kar jih je prikovalo na sedeže in jim vzelo besedo.

— Nocoj pijem s prijateljem, gospod Larsen!

S pridevkom »gospod« je nehoti povišal mornarja v krmarja. Mogoče je tudi to ublažilo plavalasčev jezo. Točaj je postavil na mizo dva kozarca ruma. Montan je stal. Mornar se je zazrl vanj, kakor da čaka, naj mu pove, zakaj noče, da bi prisedel. Vsi so pričakovali. Čutili so, da se bo nekaj zgodilo.

Brez vzroka se Norvežan ne bo dal žaliti. Od fjorda do St. Luisa vodi pot skozi borbe in pretepe na ladjah in po krčmah in taki ljudje pero žalitve s krvjo.

Montan se je zganil, kakor da se je prebudil z globokega zanišljanja in je počasi stopal proti sredini prostora. Če bi bila tu ženska, bi nagonsko začutila bolelost v tej vzravnanosti postavi, za temi bronastimi lici. Videla bi močnega moža, ki se bori s to bolelostjo. Ti ljudje v »Morski deklici« pa so videli le Bulla Montana, zmagovalca afriških džungel, ki je pravkar zopet zmagal.

— Nocoj pijem s Tackom, prijateljem... je začel Montan in zamolklo so donele njegove besede, ko je ponovno zopet govoril in govoril. Čudna zgodba za te ljudi. Tem divjakom, ljudem, ki priznajo Boga, ko ga kolnejo, sebe ko so pijani, sicer pa ničesar na svetu, ljudem, ki žive iz dneva v dan, ki vsako dobro besedo izpljunejo in se napijejo do smrti, tem ljudem, ki ne priznajo nebes in pekla, zasmehujejo ves svet in se rogajo smrti in življenju, se je Bull Montan izpovedal. Možak z blaznimi očmi sredi

Voljaši nad Ljubljano

(Ker smo prejeli opis poletov, ki sta jih absolvirala naša nagrajenca, šele po zaključku lista, prinašamo danes opis poleta naše sotrudnice V. R.)

Aeroklub je povabil redakcijski odbor »Naše volje« na obisk v pristanišče umetnih ptičev, ki so nas potem na naše veliko veselje potegnili pod oblake. Prišli smo na široko ravnino pri Devici Mariji v Polju s prepričanjem, da bo sedaj v dobi počitka mrtvo in prazno. Bili pa smo presenečeni. Delo na aerodromu je še vedno v polnem teku. Popravljajo aparate, montirajo nove dele, pleskajo »pege« ptičev in jih pripravljajo za spomlad. Hangar je na široko odprt. Najprej nam je prijazen šef aerodroma g. dr. Stane Rape pokazal Pelikana, s katerim se bomo dvignili kmalu v sinje višave. Letalo je popolnoma prenovljeno in pregledano, in kar je najbolj zanimivo, vse reparature je izvršil šef aerodroma in šef pilot ljubljanskega Aerokluba dr. Rape sam s svojimi ljudmi. Čudili smo se temu, ko nam je vendar znano, da z drugih letališč pošiljajo aparate na draga popravila v inozemstvo. Poleg Pelikana je stalo športno letalo g. Rudolfa Zalokarja, ki ga je konstruiral g. dr. ing. Kuhelj in ki je bilo zgrajeno v Ljubljani. V hangarju je stalo tudi privatno letalo g. dr. Rapeta, ki je krasne temno-rdeče barve. Z njim je g. šef aerodroma pred kratkim vsled defekta na kolesu napravil svojevrsten pristanek (glej sliko). Aparat je sicer dobil manjše poškodbe, pilot pa si je pri tem vrto-glavem pristanku — strgal hlače. Letalo je že popravljeno in vleteno ter s svojo obliko in barvo vzbuja pozornost obiskovalcev aerodroma.

Neverjetno se nam je zdelo, da s temi ptiči delajo naši piloti taka neverjetna premetavanja po zraku. Izrazili smo »skromno« željo, da bi radi videli kako je vsa stvar videti od blizu. Že se je napravljal g. poročnik Nežmah v usnjato obleko. Dva moža sta pripeljala malo športno letalo iz hangarja, motor je zabrnal, g. Nežmah je sedel vanj in predno smo se mogli začuditi, je že letalo hitelo po aerodromu. Dvignilo se je

in ko je bilo v zraku, nas je pričelo spominjati na ptičjo, ki se igra nad poljem. Iz višine je pikiralo letalo proti tlu, postavljalo se na krilo, preobračalo se, da nam je zastajal dih. Gospod šef letališča nam je pojasnil, da se te figure imenujejo pikeji, šandale, tonoji in lupingi. Nekajkrat smo videli celo v izklesanem obrazu g. šefa priznanje.

Prve večerne sence so se že začele plaziti od bližnjega gozdiča, ko so potegnili »Pelikana« iz hangarja in ga pripravili za polet. Takoj smo ga obstopili. Nekam nezaupljivo smo ga ogledovali in otipavali, saj naj bi mu že čez par minut zaupali svoje dragocene kosti. Imeli smo pač nekoliko treme pred velikim dogodkom, a kdo bi to priznal! Škodoželjni spremljevalci bi seveda takoj mislili, da je to — strah.

Tako sem tudi jaz kolikor mogoče skrivala svoje veselo razburjenje ter delala najravnodušnejši obraz, čeprav mi je bilo pri srcu približno tako kot na prvi večji smučarski turi: po dolgem vzponu stojiš na vrhu griča in gledaš pred seboj neizmerna pobočja, ki te vabijo s svojo še neomadeževano snežno odejo; nekje pod srecem pa gloda čuden občutek, kot nekaka velika lakota, v grlu tiči ogromen cmok, kolena se ti šibijo...

No, pa tudi ravnodušni obraz mi ni nič pomagalo. Spremljevalci so mi »v skrbi za moje zdravje« otipavali žilo, ki je po njihovem mnenju — jako močno utripala. Postavljali so radi tega najgrozotnejše prognoze za polet. Pa zmotili so se!

vam španske vasi, pa nič zato. Bil je lep čas življenja.

Vse sva si delila. Nobene razlike ni bilo med mojim in tvojim. Jaz sem nosil njegove kravate, on moje srajce, kakor brata. Celo dekleta sva si delila. On je plesal o pustu z mojim, jaz pa z njegovim. Včasih je pa le prišlo do prepira: kadar je bilo treba storiti kaj neprijetnega ali težkega, sva se vedno pregovarjala, kdo bo to opravil. Drug drugemu nisva dovolila. Navadno sem zmagal jaz, pozneje pa se je obrnilo...

Tack je dobil nekje srebrnjak, ki ga je nosil potem vedno s seboj. Rekel je, da nosi srečo. Nikdar pa ga ni dal iz rok. Bil je neprepeljiv. Jaz sam ga nisem imel nikdar v rokah. Trdil je, da izgubi srečo, če ga kdo drug vzame v roko.

Poslej sva vedno žrebala s tem srebrnjakom, kadar je bilo treba plačati, naročiti kako stvar ali sploh opraviti kaj neprijetnega, sva srečkala. Kdor je vrgel glavo, je moral prevzeti posel. Tack je vedno metal prvi in čudno — vedno je vrgel glavo.

Ko sem dovršil univerzo, mi je umrl oče (matere nisem poznal). Ostal sem sam na tem božjem svetu v prijetni družbi denarja, ki mi ga je oče zapustil in svetom pred seboj. Ob tem času se navadno razrušijo prijateljstva šolskih let. Mladi ljudje se razidejo in se polagoma pozabijo. Ko se po letih srečajo, ubira vsak svojo življenjsko pot, vsak ima svoje prijatelje, morda družino in med njimi je hlad. Mem Bullom in Tackom ni bilo tako.

Bil sem nemiren in uporen duh. Doktorsko diplomo sem imel v rokah, bil sem tudi precej

Motor je pel svojo monotono pesem, vedno prijazni, nasmejani in duhoviti pilot je dajal zadnja navodila. Zavili so me, kot bi odhajali na severni tečaj, natakneli so mi ogromne naočnike in me spravili v sedež. Zadnji dobri nasveti spremljevalcev so se izgubili v brnenju motorja — že drčimo čez letališče.

Nenadoma se mi zazdi, da smo obstali: zemlja, ki je prej tako hitro brzela izpod koles, miruje. Seveda, saj je že daleč od nas! Niti opazila nisem, kdaj smo se dvignili. V velikem loku se bližamo mestu. Grad, nebotičnik in vse velike stavbe Ljubljane so tako neskončno majhne; vsa tista mogočnost, ki sem jo občudovala iz žabje perspektive, je izginila. Letimo nad Tivolijem. Bele poti se križajo in prepletajo v smiselni ornamentih med temnimi progami parka in gozda. Obrnemo se proti severu. Tam prestrezajo vrhovi Kamniških planin zadnje rdeče odseve zahajajočega sonca. Zdi se, da so čisto blizu, koj tam preko Save, ki kot širok trah seka ravnino. Toliko zanimivega je pod mano; neprestano se nagibam čez rob.

Pilot je najbrže opazil, kako se trudim, da bi čimveč videla, pa mi hoče najbrže »pomagati«: letalo se nagne na levo, nato se v hipu zopet zravna, se nagne na desno... To je seveda nekaj drugega, kot mirni polet do sedaj. Začel se je ples: hudomušni pilot bi mi gotovo rad pogljal nekoliko strahu v kosti. V strmim letu se spustimo navzdol, da mi jemlje sapo; nato nenadoma navzgor, da me pritisk naravnost potlači v sedež. Če imam sedaj dosti? O, še dolgo ne, pilot vidi to po mojem veselem smehu! Le počakaj deklica, si misli: letalo so postavi na krilo in prične v tem položaju nenadoma padati. Priznam, v prvem trenutku sem zaprla oči, a takoj sem jih zopet odprla. Škoda bi bila izgubiti tudi drobce teh dragocenih trenutkov. Ne vem, ali smo padali dve sekundi, ali jih je bilo morda pet; še preden sem premagala čuden občutek breztežnosti, sem že zopet občutila vso svojo težo: letalo se je v mogočnem zagonu vzpelo proti nebu. In potem... Zopet padec, spet navzgor, navzdol in zopet proti nebu. Z letalom vred je nihalo tudi moje duševno stanje: kot

(Nadaljevanje na strani 11)

beznice, sredi polpijanih mornarjev in trampov v polnočni uri.

Pred tri in tridesetimi leti so sedeli majhni fantki v šoli velikega evropskega mesta. Razposajenček je med odmorom ubil steklo na oknu. Na vprašanje učitelja, kdo je bil, je vstal droben deček in rekel:

— Jaz sem.

— Ti? se je začudil stari mož, kajti to je bil priden fantek iz središča mesta, ki se je znal lepo vesti.

— Jaz!

— Oče bo moral plačati, ti boš pa kaznovan! je odločil stari šolnik.

V odmoru je stopil k drobnemu fantičku krivec, deček iz predmestja:

— Zakaj pa si to storil?

— Beži no, moj oče pač lažje plača!

Obraz mladega grešnika se je zresnil. Ponudil je onemu roko:

— Bodiva prijatelja!

Tedaj je stresel Bul Montan, gosposki deček iz središča mesta, prvič roko Tack Rdečelascu, čigar oče je odprl v predmestju nečedno beznico, da je dal sina v šolo in bi rad umrl, samo da stisne na prsi Tackovo vseučiliško spričevalo.

Skupaj sta bila vso ljudsko šolo in prebila vse Božiče, Velike noči in velike počitnice skupaj. Starec iz predmestja je rad sprejemal pod svojo streho gosta iz bogate rodbine.

Skupaj sta bila vso gimnazijo in šla potem na univerzo. Pri nogometnem društvu je bil Bull v napadu, Tack pa v obrambi. Saj to so

dober študent — nihče ni niti pomislil na kaj drugega, kakor, da stopim v službo. Jaz pa sem pobegnil od Tacka in sem vse leto potoval po svetu. Tack je bil mirnejši. Dobil je službo in bal sem se, da je ne bi bil žrtvoval meni in odšel z menoj v svet. Pustil sem mu pismo, da ne vem, kam grem, da pa se nekoč gotovo vrnem po slovo.

Videl sem vso hinavščino in burko, ki jo imenujejo tam gori mirno življenje in civilizacijo. Bilo mi je, kakor da bežim pred vsem tem vedno dalje. Saj vem, da me ne razumete, a govoril bom do konca. Ona družba ljudi, ki so na visoki družabni stopnji, me imenuje norca. Njej sem človek brez čuta za dolžnost in obenem brez pameti. Koliko so mi deklamirali o dolžnostih do družbe in tolsti podbradki so se jim tresli ob lahnem smehu, ko so me trepljali po rami. Vi teh ljudi ne poznate; oni silno mnogo govorijo o stvareh, ki jih sami ne verjamejo, a se delajo, kakor da so jim svete, zraven pa mislijo na večerjo ali na odrezano vezalko na čevlju. Saj niso niti slabi, včasih so celo dobri, a ne po prepričanju, ker tega nimajo. Včasih se mi je obesil tak slamomlatež na pete in mi je v samotni uri govoril stvari, ki so bile celo njemu nepomembne.

Včasih greš po cesti in misliš: biti ali ne biti. Seveda pri tem se ti lahko zgodi, da koga ne pozdraviš — neolikanec si, nemogoč si v boljši družbi; če se ti to večkrat pripeti, si celo norec, ker se ti vsaka burkasta neumnost tega cirkusa ne zdi velevažna. Ko sem hotel v tujsko legijo, so mi rekli, da to ni dostojno mojemu stanu. Jaz pa sem priznal le eno dostojanstvo: človeka. Dostojanstva stanu pa nisem priznal. Hotel sem

Sem ter tja po Miklavževem semnju

»Šibe, korobači, korobači! Dinar komad!« Petrica, desetorica zamazanih, razcepanih dečkov prodaja »na mile viže« svojo kramo, ki gre še kolikor toliko v promet. Dinar komad! Mogoče bo res kupil za dinar sestrici ali bratu kruha, mogoče pa bo pri bližnji prodajalki kupil za lastno »potrebo« sladkih bombončkov.

Dve dolgi vrsti na hitro roko postavljenih kolib z najrazličnejšo in najpestrejšo šaro: od najmanjših svetlih igračk do toplega volnenega puloverja, od najbolj grenkih »slasčica«, do najbolj sladkih pomaranč in turškega meda, od črnih spremljevalcev sv. Miklavža do velikih, z želji pripravljenih košar, napolnjenih s pestro vsebino...

Promenada na Kongresnem trgu. Srednješolci, srednješolke. Skrbne mamice brez spremstva otrok, zamišljeni možakarji z budno pazečimi očmi, tu — tam kak parček, ki hrepeneče zre v pisano robo z mislimi nekje daleč, daleč v neznan budočnosti. Sem ter tja, gori in doli, izbiranje, kupovanje, govorjenje, živ-zav. Ne moti mokri in mrzli asfalt, ne moti rahlo naletavajoč sneg, ne moti pozna ura. Miklavž ima svoj god in praznik, mladi so in zdravi!

»Ali bi ji kupil tale srček za spomin?« Premišljevanje, oklevanje. »Mogoče bi bila boljša mrzlica so me izpreletavali občutki opojne moči, pa tudi popolne brezmočnosti. Kako bi rekla? Strašna blaženost ali blažen strah?...

Prehitro je minulo. Že smo se spuščali proti letališču, se dotaknili tal in v širokem zavoju obstali pred hangarjem. Škodoželjni opazovalci, ki so se takoj zgrnili okrog mene in me vpraševali o mojem zdravstvenem stanju, so bili razočarani, ker niso opazili nikakih posledic. Na vsa vprašanja sem jim odgovarjala le eno: da sem takoj pripravljena poizkus ponoviti. Tega pa — žalibog — ni zahteval nihče. R. V.

svobode in še svobode. Morda sem tudi iz sebičnosti pobegnil iz mesta, ki me je nanj postavila usoda. Kdo ve?

Nekega dne sem se torej vrnil in stopil pred Tacka, ki je bil eden najboljših zdravnikov v veliki bolnici. Njegov oče se je topil od veselja, da je njegov sin dosegel ono mesto. Hotel sem se posloviti in oditi nekam daleč. Kar je prišlo, je prišlo samo. Jaz nisem kriv.

V Algeru sva stopila v tujsko legijo, ker so rabili legionarjev za boje z upornimi plemeni. Pravili so, da so boji vroči. No, niso naju razočarali.

Srebrnjak pa je šel z nama tudi pozneje, ko sva šla iskat zlato. Kmalu sva se naveličala izpiranja. Prodala sva vse skupaj za čoln in sva odveslala po reki. Pri veslanju je srebrnjak padel v vodo. Hotel sem Tacka zadržati, on pa je bil že v vodi in je izginil v globino. Ravno sem pošiljal k vragu vse krokodile, kar jih je v Afriki, ko se je prikazal Tack na površju in splezal kar hitro v čoln. V rokavi je držal srebrnjak. Odslej ga nisva več izgubila. Čudno pa se mi je zdelo, da je ta razumni človek tako praznoveren.

Poldrugo leto sva lovila slone. Pa me je zgrabilo nekega dne, zapustila sva slonovo sled in sva šla zapravljat, kar sva zaslužila. Prav vse sva zapravila, razen srebrnjaka. Nato sva šla skozi pustinje, abesinske gore, skozi Zanzibar, Mosombique v Capetown in proti severu ob zapadni obali. Po dolgih letih sva si privoščila počitnice, prav kakor v šolski dobi velike počitnice. Lovila sva leve.

Imenovali so naju nekronana kralja afriških lovecev. Različne države so naju skušale pridobiti

mala bombonjera?« Bog ve, težko se je odločiti. Žal ni preveč bogat. Pa vseeno. Do zadnje pare! »Koliko stane tistile parkelj?« »Osem dinarjev.« »Za šest ga vzamem.« »Ne morem, ne morem, mladi gospod; no za sedem se bova pogodila.« Zadnjih sedem dinarjev, parkelj bo prinesel radosti in veselje v mlado dušo.

»Paglavci, ali te ni sram?« Štirinajstletno dekle je nepričakovano dobilo udarec s korobačem. Paglavca nikjer več. Izgubil se je v množici, prežec na novo, primernejšo žrtev. Tam nekje pred Elitnim kinom mu je spremljevalec brhkega dekleta primazal toplo zaušnico.

»Turški med, alva, najbolje što postoji!« Krepak možakar s črnimi brki in rdečim fesom na glavi prodaja svojo robo. Iz okolice Prizrena je prispel na sever za kruhom in zaslužkom. Iz klasičnega predela bratske Srbije. Bog dal i njemu obilnega Miklavža!

Ave Marijo je postaren cerkovnik Nunske cerkve že davno odzvonil. Motne leščerbe slabo razsvetlujejo prodajalkam in prodajalcem pisano robo. Ob kostanjarjevi peči prešteva utrujeno in prezeblo siromašno dete drobiž, ki ga je s prošnjami in solzami priprosilo.

Čez leto dni, sv. Nikola, pa zopet!

PRAKTIČNA ŠOLSKA PRILOGA

JE BILA VAM, KI STE PORAVNALI POLLETNO NAROČNINO, OBLJUBLJENA. — VSLED TEHNIČNIH ZAPREK (PREOBILICA GRADIVA) PA ŠE NI DOTISKANA IN JO PREJMETE Z JANUARSKO ŠTEVILKO.

UREDNIŠTVO.

biti v svojo službo. Midva pa sva preveč cenila svobodo. Črnska plemena so naju smatrala za pol-boga in naju tudi častila tako. Postala sva potujoči zakon Afrike. To pa nekemu ni šlo v račun. Ko sva šla skozi Kamerun in Kongo v Gorilji trikot, se je začela skrivnostna borba proti nama. Nešteto krat so naju poskusili ubiti, studenci so bili zastrupljeni. Povsod so naju čakale zasede. Šla sva skozi gozdove in pustinje, čez reke in džungle, maščevalca krivic in prijatelja pravičnih. Vsak dan sva gledala smrt, ki je plavala nad najinim šotorom in se nama nasmihala kot dobra znanca. Za vsa nevarnejša podjetja je Tack zahteval žreb.

V teh letih sem pričel verovati v prijateljstvo, ki ga ne more uničiti smrt, ne trpljenje, ne džungla, ne lev, ne gorila, ki ga ne more pogaziti niti ženska.

Truden sem. Bolj kratek moram biti.

V trinajdesetih letih, kar sva skupaj, sva žrebala nešteto krat. Niti spomniti bi se ne mogel, zakaj vse sva srečkala. Devekrate sva vlekla žreb na življenje in smrt. Čuden je ta srebrnjak: Tack je devetkrat dobil. Devetkrat je šel v smrt, devetkrat se je vrnil.

Skozi vse to pa se je vlekla borba na življenje in smrt med skrivnostnim zasledovalcem in nama. Črnci so s praznovernim strahom govorili o nasledniku velikega Abd el Senoussija, ki kliče v sveto vojno proti belemu človeku. Od vseh strani sva slišala o tajinstvenih smrtih evropskih kolonistov širom Afrike.

S Tackom sva šla po sledi nepoznanega strašnega bitja, ki ga imenujejo »bič Afrike«.

Tam ob Rumenu jezera so strašno suhe dežele. Letos je bilo še tako malo dežja in suša

Z naših zavodov Celje

Celjska gimnazija slovi kot ena najboljših v naši državi. Na to smo celjski dijaki zelo ponosni. Edina napaka gimnazije je v tem, da poslopje več ne odgovarja številu učencev in učenek, ki jih je nad tisoč.

Na gimnaziji in med srednješolsko mladino sploh se jako lepo razvija dijaško društveno življenje. Najmočnejše društvo je podmladek Jadranske straže, v katerem so vključeni vsi dijaki. Škoda je le, da se njegovo delovanje omejuje na organiziranje vsakoletnih ekskurzij na Jadran, dočim v ostalem ne daje svojim članom nikake duševne hrane. Bilo bi potrebno, da se jadranski pokret razširja in utrjuje z raznimi predavanji, sestanki in debatami.

Hvalevredno je delovanje društva jugoslovenskih srednješolcev Sloge, ki ima okoli 400 članov. Res, prava živahnost vlada tu. Šahovski odsek prireja turnirje, dramski odsek, ki da javnosti vsako leto vsaj po eno igro, pripravlja ravno sedaj »Divjega loveca«, športni odsek prireja lahkoatletske tekme za prvenstvo gimnazije in dvoboje z drugimi gimnazijami. Društvo izdaja tudi svoje glasilo »Borbo«, ki se tiska z ročnim rotacijskim strojem, za kar je potreba mnogo žrtev in časa. Razumljivo je, da je radi majhne naklade list precej drag, vendar nas tolaži dejstvo, da vzbuja zanimanje, ker vsak prav rad čita sestavke svojih šolskih tovarišev.

Iz kratkega opisa prilik vidimo, da celjsko nacionalno dijaštvo pridno izrablja izvenšolski čas za samovzgojo. Da je res nacionalno, je pokazalo ob raznih prilikah, zlasti pa kaže tudi sedaj, ko samo budno nadzoruje svoje vrste in ne trpi, da bi kdo onečastil zavod z dejanjem, ki bi bilo naperjeno proti obstoju in razvoju naše Jugoslavije.

Ci.

Ptuj

5. decembra t. l. je naraščajski odsek Sokola priredil v gornjih prostorih »Narodnega doma« Miklavžev večer. Prireditelj je vsestransko uspe-

je popolna. V oazah vse umira, kajti studenci so usahnili. Midva s Tackom sve šest mesecev jezdarila tam okoli. Ljudje so umirali kot muhe. Črna kuga in malarija sta mogočno gospodarili v spremstvu gladi in žeje.

Pred tremi tedni pa je začela najina bojna sreča pešati. Studenci so bili vsi zastrupljeni. Za najino smrt je nekdo žrtvoval vse ostale ljudi in živali, ki bodo pili iz studencev. Konja sta nama nenadoma poerkala pod nogami. Tack je našel za ušesi živali malo, komaj vidno ranico. Mehovi z vodo, ki sva jih nosila s seboj, so bili preluknjani.

Vode sva imela za enega moža za en dan. Pota pa je bilo še nekaj več kakor en dan. Jezik nama je bil zabuhel. Smrt je plavala nad nama.

Tedaj se je Tack poskusil nasmehnuti. Izvlekel je iz žepa srebrnjak:

— Bull, žrebajva. Eden je preveč izmed naju. Kdor vrže glavo, ostane brez vode. Velja?

Upal sem, da bom vendar tokrat dobil jaz in pustil vodo Tacku. Pokimal sem. Tack je vrgel prvi. Bila je glava. Tack je dobil smrtni žreb, kakor vedno.

Tedaj sva vedela, da je konec. Končno je le prišlo. Tack je spustil srebrnjak v žep.

— Tako! je rekel preprosto.

— Pojdi vedno z menoj, morda pa le najdeva vodo.

— Nemogoče. Videl bi, da mi visi jezik iz ust in bi mi dal vode. Tako bi poginila oba. Bull, slutim, da je to konec. Dolgo je trajalo, a bilo je kratko. Sedaj je prišlo...

— Prišlo je...

la. Miklavž je bogato obdaroval posebno marljive brate in sestre. Po obdarovanju se je razvila prijetna zabava, pri kateri je igral naraščajski jazz.

Z ozirom na domačnost prireditve gre vsa čast in hvala skrajno agilnim in vestnim naraščajnikom, ki so porabili ves prosti čas, da so dvorano najlepše uredili in pripravili pester spored.

Žal je bilo med posetniki prireditve opaziti tudi nekaj takih, ki so v srečo precej daleč od Sokola in njegovih idej.

Naj omenimo tudi to, da prireja naraščajski odsek Sokola vsako nedeljo dopoldne redne sestanke s poučnimi predavanji. Predavajo naraščajniki in naraščajnice same, nakar sledi debata.

Skratka, naraščajniški odsek Sokola pod vodstvom brata Šobra Borisa, je skrajno agilen in požrtvovalen. Želimo, da bi tudi v bodoče, tako kot doslej, razumel svojo nalogo in kazal še lepše uspehe. Treba se je jačati, da se bomo spustili v borbo z onimi, ki nam hočejo kratiti pravice

Ljubljana

I. državna realna gimnazija.

Podružnica FS na naši gimnaziji ima letos isto upravo kot lani. Predsednik je Drašček Stojan, tajnik Nahtigal Konstantin, blagajnik pa Fettich Janez. Odbor je jako marljiv. Poleg rednega dela, t. j. vpisovanja članov, je priredil že dve ekskurziji: eno v Kolinsko tovarno in drugo v tovarno Remec na Duplico pri Kamniku. Pri obeh ekskurzijah je bila udeležba zelo razveseljiva. — Letos se je v okviru podružnice osnovala tudi smučarska sekcija in leposlovno-umetniški krožek. Smučarska sekcija je razdeljena na štiri »desetine«, ki jim načeljujejo »krmarji«. Sekcija se prav pridno pripravlja na svoje zimsko delo, saj je organizirala že dva uspešna gozdna teka. Tudi leposlovno-umetniški krožek pridno deluje. Vsakih 14 dni so sestanki. Doslej sta se vršila dva. Na prvem so recitirali svoje pesmi pesniški talenti naše gimnazije, na drugem pa smo proslavili Simona Gregorčiča.

Človek ne more govoriti na dolgo, ko mu ledena roka sega po srečo in mu v grlu gori. Hujše mi je bilo, kot da umiram. Za vraga, saj umreti je lahko, ampak ločiti se... Ljudsko šolo, gimnazijo, univerzo skupaj; pri športu, učenju, izpitih skupaj; pod istim šotorom sva spala, jedla, skupaj potovala ta dolga leta, delala, se borila: sedaj pa naj eden umre, drugi živi. Saj vendar ni mogoče. Stopil sem za njim: — Skupaj greva! Žreb naj vzame vrag.

— Ne. Bull. Bodi mož-beseda. Ostani na sledi »Biča Afrike«!

Hotel je oditi v stran. Ozrl se je in je videl, da mu sledim. Prišel je počasi nazaj in je rekel:

— Žal mi je Bull. Oprosti! Nato pa me je z vso silo udaril v brado, da sem padel po dolgem v pesek. Bil sem vedno močnejši od njega, tokrat pa sem videl, da se mu ne morem upirati. Izdaval sem nekaj, kar je zvenelo, kakor prošnja za srebrnjak — za spomin. Na obrazu sem mu bral, da ga ne da rad — nato se je skremžil v nasmech in mi ga je dal.

Ko sem se opotekel dalje, sem slišal iz teme njegov glas. Pel je. Hotel je ohraniti vez med nama, dokler je bilo mogoče.

— Zbogom, Bull! Zbogom, Bull! Zbogooooom Buuull! Buuull!

Tedaj je v meni nekaj umrlo — pogreznilo se. Bil sem popolnoma sam na širnem svetu... Sedaj grem v borbo proti nevidnemu sovražniku!

Montan je prestal. Obraz mu je bil strašen, ves izkrivljen od divje bolesti, mračen kot džungla. Dvignil je roko do klobuka. V krčmi je bila popolna tišina. Vsi divji obrazi so bili

Udeležba je bila zlasti na prvem sestanku zelo lepa.

Upajmo, da bo podružnica tudi nadalje tako marljiva. V programu ima še celo vrsto ekskurzij in prireditev. S to željo danes končujem.

III. državna realna gimnazija.

Ko smo končno prišli do lastnega šolskega poslopja, so pričela društva takoj z delovanjem. Upamo, da bo odslej društveno življenje mnogo živahnije, kot je bilo, ko smo bili še gostje na drugi šoli.

Vsa društva pripravljajo kopo zanimivih predavanj.

6. decembra se je vršilo predavanje podmladka JS. Govoril je osmošolec Dušan Šoban o svojem pešizletu ob naši jadranski obali. Predavanje je bilo opremljeno s slikami, katerih pa je bilo skoro preveč. Bolje bi bilo, ako bi predavatelj več govoril in predvajal manj slik. Zanimanje je bilo veliko: kemijska predavalnica je bila polna.

Dan za tem smo slišali v okrilju Ferijalnega saveza predavanje »Na olimpijado«. Petošolec Košir Zmago, ki se je sam udeležil letošnje olimpijade, nam je nazorno pripovedoval o bivanju v mladinskem taboru in o olimpijskih igrah sploh. Predavanje je poslušalo precej tovarišev, vendar ne toliko, kot predavanje JS, dasi je bilo to zanimivejše.

Novo mesto

Letošnja medrazredna lahkoatletska tekmovanja za prvenstvo gimnazije so se vršila, kakor lansko leto, v začetku avgusta na Loki. V vsaki panogi je posamezni razred lahko postavil po dva tekmovalca. Tekmovalo se je po pravilih lahkoatletskega desetboja; da bi se pa tudi mlajšim tekmovalcem omogočil uspeh po sorazmernem številu točk, se jim je po starostni razliki prištel za vsako leto od 18. leta navzdol po 50 točk. Posameznik je smel tekmovali največ v petih panogah.

Kljub mrzlemu in mokremu vremenu so bili doseženi, v primeri z lanskimi rezultati, narav-

nepremično obrnjeni vanj, kakor v prikazen z drugega sveta.

Montan je potegnil srebrnjak iz žepa in ga je dvignil predse.

— Glava! je rekel nekdo.

Obrnil ga je in ga je pokazal strmeči množici.

— Zopet glava! je rekel, kakor v snu, — na obeh straneh glava! Zato je on žreb vedno dobil.

Dvignil je pogled.

— Tako! je rekel počasi, — sedaj veste, gospod Larsen, zakaj nocoj ne sme nihče prisesti k Montanovi mizi. Montan noče tujca pri svoji mizi. Nocoj pijem s Taekom Rdečelascem in Taek pije z menoj.

Neka groza se je polastila ljudi.

— Nekronani kralj afriških lovcev proti Biču Afrike! je dahn timer nekdo.

Velik tujec je v tem hipu stopil od vrat. Može, ki so bili zatopljeni v Montanovo zgodbo, niso vedeli, kdaj je vstopil sloki orjak.

V počasnih stopinjah tega moža je bilo nekaj posebnega. Spominjalo je na kretanje sritega leva. Široki rameni sta se pregibali leno z noge na nogo. V ozkih dekliskih bokih se je zibalo široko gornje telo. Oči tujca so bile srebrno sive. Povdarjene ličnice in nakazana poševna lega oči sta dajali temu obrazu lahen prijeten mongolski naglas. Močno nasprotje je ležalo v temnih lasih, obrvih in srebrom njegovih oči.

— Mate Šaka, panter z Balkana! je z zadržanim krikom planil na noge eden mornarjev. Razburjenje je napolnilo prostor.

— Mož, ki je zadivil vso Ameriko v svoji borbi proti bandi Red Jacka!

nost odlični uspehi, ki pričajo o povzdigu lahke atletike v Novem mestu. Tekmovanja so se udeležili le trije razredi: IV., V. in VI. Višja razreda se ga nista udeležila vsled pomanjkanja tekmovalcev. Tekmovanja je vodil g. prof. Dobovšek. Zmagal je V. razred z 9063,145 točkami, drugo mesto je zasedel V. razred s 7069,80 točkami, tretje mesto pa IV. razred s 5363,53 točkami. Zmagovalcu je podaril g. ravnatelj ob priliki proslave 1. decembra krasno prehodno plaketo, ki visi sedaj v razredu.

Pred tekmovanjem se je vršil lahkoatletski dvojboj med V. in VI. razredom, ki je bil obenem izbirno tekmovanje za gimnazijske tekme. Ocenjevala so se prva štiri mesta in sicer: prvo mesto 4 točke, drugo 3, tretje 2 in četrto 1 točko. Zmagal je VI. razred s 61:58 točkami.

Rezultati obeh tekmovanj so naslednji:

(V prvi vrsti rezultati medrazrednega tekmovanja; v oklepaju lanskí; v drugi vrsti rezultati dvojboja med V. in VI. razredom.)

Met kopja: Kobe Janez VI. 39,38 m (40,90 m), Hočvar Silvo V. 39,37 m.

Met diska (1,5 kg): Kobe Janez VI. 34,16 m (34,67 m), Kobe Janez VI. 33,30 m.

Žoga z zanko (2 kg): Ni vršilo! (34,30 m), Küssel Smiljan V. 40,04 m.

Met krogle (5 kg): Ni vršilo! (10,89 m), Küssel Smiljan V. 10,52 m.

Tek 80 m: Hočvar Silvo V., Barbič Jože V. 10,4.

Tek 1500 m: Murn Jože IV. 4:41,1, Osterv Adi VI. 4:45,2.

Skok v dalj z zaletom: Ni vršilo! (5,31 m), Hočvar Silvo V. 5,55 m.

Skok v dalj z mesta: Skebe Ciril VI. 2,65 m (2,51 m), Skebe Ciril VI. 2,75 m.

Skok v vis z zaletom: Skebe, Küssel 1,55 m (1,47 m), Skebe Ciril VI. 1,60 m.

Skok v vis z mesta: Skebe, Küssel 1,24 m (1,14 m), Küssel Smiljan V. 1,30 m.

Skok s palico: Ni vršilo! Küssel Smiljan V. 2,70 m.

Troskok: Ni vršilo! Osterv Adi VI. 11,03 m.

Štafeta 4×60: Hočvar-Barbič-Küssel-Mičo v času 34,6; predaja z izmenjavo smeri.

— Najhitrejši strelec z revolverjem na zemeljski obli. Večni strel v levo oko!

— On je razkrinkal Lessiterja!

— Našel je pravega Merrimerjevega morileca in je osmešil Scotland Yard!

— Upor Tuaregov je bil zatrt le z njegovo pomočjo!

— Kitajske gusarje Ling-Chuja je pometal s površja zemlje!

— Mate Šaka, panter z Balkana...

Bull Montan je videl, kako je nekdo sedel brez sape na stol nasproti njemu. Grozeče se je dvignil. Srečal je miren pogled srebrno sivih oči. Med ustnicami je ždela cigareta.

— Mr. Montan, s Taekom Rdečelascem stanujeva v eni teh lukenj nasproti »Morske deklice«, ki jih imenujejo hotel!

Med vihar, ki je šel skozi beznico, je bilo slišati pritaženo renčanje ranjene zveri. Bull Montan je planil v takem zamahu proti tujcu, da je odletela mizica kot peresce in se zakotalila po tleh.

Vendar v očeh Mate Šaka ni čital jeze, niti poroga. Nenadoma se mu je zazdelo, da v teh očeh ne more biti laži.

— Taek je sicer malo oslabil, vendar vas bo vesel! je mirno rekel Mate Šaka.

— Asar M'Balovi ljudje niso posebno nežno ravnali z njim. Asar M'Ball je namreč oni tajinstveni »Bič Afrike«! je Šaka malomarno pojasnil.

Ljudje v beznici so strmeli v Bulla Montana. Po bronastem licu je spolznila kaplja. Mogočna pleča so se za trenutek stresla...

KLIŠEJE VSEH VRST

IZDELUJE KLIŠARNA

LJUBLJANA, DALMATINOVA 13 ST. IDEU

Za naše morje

Barka zaplavalala

To je naslov knjige, ki nam je bila že davno potrebna. Znani mladinski pisatelj Josip Ribičič je nje avtor. Oblastni odbor JS v Ljubljani je z izdajo te knjige napravil naši javnosti velike usluge.

Knjižica je izšla pred par dnevi. Na 120 straneh šaljivega, zabavnega in neprisiljenega poučnega čtiva prinaša opis naše obale ter otokov od Splita do Dubrovnika. Brez dvoma bo zanimala odrasle in mladino. Med tekst je vpletenih 58 ilustracij. Priporočamo jo vsakomur (primerno božično darilo)!

Podmladki JS imajo 25 % popusta — pri naročilu 10 izvodov poština prosta.

Knjigo dobite v knjigarnah ali pri založniku: Oblastni odbor Jadranske straže v Ljubljani, Tyrševa cesta 1a/IV. — Cena broširani knjigi Din 15.—, v platno vezani Din 20.—.

»Podmladek Jadranske straže«, glasilo naše pomorske mladinske organizacije, ki izhaja mesečno v Splitu, prinaša že nekaj časa precej prispevkov v slovenščini. Tako je v decemberski številki namenjenih podmladkarjem iz Dravske banovine celih 6 strani. Revijo toplo priporočamo.

Dopisi

Podmladkov Jadranske straže:

II. državna realna gimnazija v Ljubljani:

Našo trgovsko mornarico nam je z živo besedo in zanimivimi slikami 28. novembra opisal tajnik sekcije PJS, gospod Pirnat. Zbralo se nas je preko 60. Predavanju sta prisostvovala tudi dva gospoda profesorja. Žal je lahko vsakomur, kdor je to lepo priliko zamudil. Delo za JS in naše morje bomo podvojili. Čuvajmo naš Jadran!

Državna realna gimnazija v Mariboru:

Tukajšnji podmladek JS je imel 21. novembra zelo živahen občni zbor. Izvoljena je bila sledeča uprava: predsednik: Polak Mitja, tajnik: Šentočnik Leopold, blagajnik: Rode Sonja, revizorja: Vomer Mira in Berlič Zvonko, knjižničarja: Geč Franjo in Vodopivec Lovorka. Odborniki: Kranjčič Jože, Pelnik Milan in Leban Dušan. Literarni odsek bo vodil Roth Miroslav, glasbenega Sikoršek Rajko, šahovskega Mihorčič Gorazd, športnega pa Linzner Rado. Program našega dela je obširen: hočemo ga izvesti v polni meri.

Mestna ženska realna gimnazija v Ljubljani:

V petek 4. t. m. je naš podmladek priredil svojim članicam lep popoldan. Ob 15. uri so naše podmladkarice napolnile fizikalno dvorano, kjer nam je glavni tajnik podmladkov JS, g. Pirnat, orisal življenje na morju. Lepe slike so spremljale predavateljeve besede. Po predavanju je odbor poskrbel za zabavo. Priredil je nagradno tombolo. Dobitkov je bilo 15: knjige — miklavževa darila. Žal se višješolke predavanja niso udeležile v zadovoljivem številu. Navzoč je bil tudi g. direktor ter poverjenik PJS g. profesor Kuliš.

Tri slike z Jesenic

Na peronu. Vlaki prihajajo in odhajajo. Mnogi se preriva. Med potujočim občinstvom se drenjajo mladi jeseniški gospodiči in pa seveda tudi šoli dobro odrasle gospodične. Ne vedo kaj početi — na Jesenicah je pač dolgčas, kakor puhloglavcem povsod — pa so prišli na peron, da razkažejo svojo lepoto, posebno pa še svoje moderne »gvante«.

Potniki gledajo iz vagonov nadebudne »gorenjske Tirolce« in z razno tujo navlako našemljene maskare obeh spolov. Vso Evropo vidijo tu, samo Jugoslavije ne. In tako gre naša slava po svetu...

Mimo gruče takih fantalinov in punčar resno zamišljen prikoraka mož iz naših južnih krajev. Saj poznate njegovo nošo. Ponosen je nanjo, kakor smo bili — žal nekoč — tudi mi ponosni na svojo. Sveta mu je kot zemlja, ki ga je vanjo oblekla.

Nadebudna mladina — v smeh! Prezirljiv pogled skromnega južnega brata premeri takt in kulturo slovenskih mlečnozo-bežev.

V srce sina našega junaškega juga je legla temna senca...

Tako smo kulturni. Tako spoštujemo svetinje drugih — bratov.

Tako se zedinjujemo...

Vlak privozi. Skupina izseljencev izstopi. K meni pride eden izmed njih:

»Kje bo stal kraljev spomenik?«

Ostrnim. Takega vprašanja nisem pričakoval. Povem mu. Pogled mu obstane v pokazani smeri. Dolgo gleda. Naposled:

»Škoda tega našega kralja! Vanj smo stavili vse svoje nade. Zdaj ga ni. Bog dal mlademu kralju Petru II. več srečnih dni!«

— Dal Bog! —

»Kako rad bi dočakal...«

— Kaj mislite? —

»Kako rad bi dočakal, da bi mogel priti takrat v Jugoslavijo, ko bo nastopil.«

V srce izseljenega sina je šinil topel žarek upanja...

Vzor ljubezni do narodnega kralja in rodne grude!

Tako uči tujina...

Pred narodno šola na Jesenicah. V daljo strmi bronasti kip Velikega Kralja.

Njih čaka, ki se vračajo iz tujine, da se po dolgem času napijejo domače pesmi, domače besede, domače, jugoslovenske zemlje.

Njim je namenjen kot prvi pozdrav svobodne jugoslovenske zemlje. Njim izpričuje domovinsko ljubav in veličino doprinešene žrtve — On, naš nepozabni Kralj...

Njim in Tebi, jeseniška mladina!

Njim in Tebi, jugoslovenska mladina!

Až.

*U največji izberi
in po najnižjih cenah*

Uam nudi

*use šolske in
risalne potrebščine*

tvrdka

BONAČ
nasproti glavne pošte

»Vsi hočemo, da smo en narod, da smo v eni državi, vsi smo za enakopravnost vseh plemen!«
Dr. Janez Ev. Krek (l. 1916)

»Dve ideji sta, ki ne bosta nikoli umrli: da so Slovenci in Hrvati en narod; da spadajo skupaj v državnem smislu in vsled tega tudi morajo priti v skupno državo!«

Dr. Janez Ev. Krek (l. 1917 — dunajski parlament)

SMUČARJI (PLANINCI) SPORTNIKI

Vse potrebščine za:

SMUČARSTVO
ZIMSKO ALPINISTIKO
SANKANJE

DRSANJE
LAHKO ATLETIKO
TELOVADBO L.T.D.

SO VAM NA RAZPOLAGO V OGROMNI IZBIRI PO ZMERNIH CENAH V TVORNICI TELOVADNEGA ORODJA, SPORTNIH POTREBŠČIN IN SMUČI

NEPREMOČLJIVI ALPINA
ČEVLJI

SPORTNE TRGOVINE
„ALPINA“

LJUBLJANA, TYRŠEVA CESTA 7
TELEFON ŠTEVILKA 32-92

POPRAVLJAMO ZLOMLJENE SMUČI!
ZAHTEVAJTE PONUDBE!

NAJPOPOLNEJŠI NAHRBTNIK

Roman v slikah Električna stena Riše B. Kajin

Dosedanja vsebina:

Mladi Jugosloven, profesor Ivo in asistentka Marica sta dovršila pri znanstveniku profesorju Körnerju aparaturo, s katero je mogoče zrušiti letalo na veliko daljavo. Po uspehih teoretičnih poizkusih sta svoj izum izkoristila ob priliki

bega roparjev državne banke z letalom. Razgovoru med izumiteljima in prof. Körnerjem po tem dogodku je prisluškoval Körnerjev službenik, volun tuje države, ki je telefonično obvestil o epohalni iznajdbi svojega atašeja. Na nočnem sestanku med atašejem in služabnikom do-

bi slednji povelje, da ukrade načrte, laboratorij pa spusti v zrak. Služabnik odide takoj na delo, položi peklenski stroj, ukrade načrte in zbeži. Profesor Körner je bil pri eksploziji peklen-skega stroja ubit.

Tehnični obzornik

Orjaški zvočniki

V inozemstvu so izdelali zvočnike, kakršnih pri nas še ne poznamo. Z njimi se lahko n. pr. sporazumevajo med seboj ladje na razburkanem morju, preglasijo pa lahko celo šum propelerjev največjih letal.

Najmočnejšo zvočno aparaturo, kar jih je do sedaj izdelala človeška roka, so uporabljali pri Rooseveltovih avtomobilskih dirkah v Mineoli na Long Islandu, kjer so se zbrali vsi slavni dirkači sveta in kjer je hotelo 150.000 gledalcev ne samo videti, ampak tudi slišati, kaj se dogaja na 400 milj, t. j. ca. 750 km dolgi progi (Ljubljana-Berlin).

Na 30 m visokem stolpu, sličnem ogrodju, je bilo v grupah postavljenih 19 zvočnikov. Vsak je tehtal 300 kg. S tem, da so jih postavili v

grupe, je bil njihov akcijski radij v različnih smereh tako povečan, da je bila vsaka beseda razumljiva pri še tako močnem ropotanju motorjev.

Vsak zvočnik je potreboval 1000 wattov. Posebne merilne naprave so regulirale jakost in smer glasu.

Milijonske vrednosti v pomijah

40 milijonov kg maščobe gre letno v izgubo.

S pomijami zavržemo velike količine maščobe, ki bi se s pridom uporabljala v milarski in sorodnih industrijah. Posebno veliko pomij izlijejo v kanale v mesnicah, velikih kuhinjah in klavnicah. Strokovnjaki cenijo, da gre v Jugoslaviji na ta način letno 40 milijonov kilogramov maščobe v izgubo, kar predstavlja približno 12—15 milijonov kilogramov čiste masti.

Kako naj dobimo vsaj del te maščobe nazaj?

V Nemčiji uporabljajo tale način: v odtočne cevi montirajo ločilce za maščobo. Ko tečejo pomije skozi te lovilce, pustijo na njih maščobo, katero v določenih časovnih presledkih odvzamejo. Ta maščoba gre potem k zbiralecu, ki ima vse potrebne priprave za čiščenje. Maščoba se najprej vsede, potem pa jo denejo v lesene ali položene čebre. V natanko določenem času posnamejo čisto mast in jo pošljejo v tovarno mila, preostale odpadke pa pošiljajo v tvornice za umetna gnojila, ki izdelujejo iz njih predvsem gnojila za vinograde.

Zavoji iz celofana

Celofan ima v vsakdanjem življenju vedno večji pomen. Uporabljamo ga predvsem za zavijanje živil, katera bočemo ohraniti sveža, t. j. da ne morejo do njih niti zrak, niti voda, niti prah in tudi ne žuželke. Vsem tem pogojem celofan jako dobro odgovarja. Toda pravilno za-

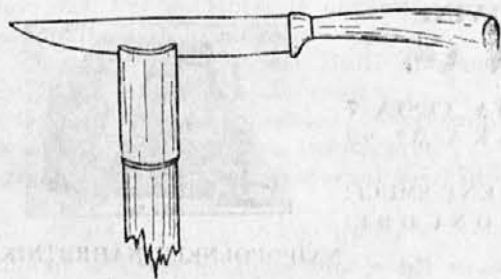
Letalstvo

Paličasti model z motorjem

V eni izmed zadnjih števil sem navedel orodje, ki ga pripravite za delo; danes pa pričnimo z materialom, ki nam bo pri gradnji potreben. Največ bomo rabili Tonkin-cevi, event. bambusove palice. Slednje so nekoliko slabše za uporabo in obdelavo, to pa zato, ker imate na bambusovih palicah od časa do časa vozle, ki se ne dajo lepo klati in so za začetnika težko uporabljive. Tonkin-cev je motno rumene barve, ima komaj vidne vozle, je odpornejša in ima debelejšo steno kot bambus, ki je svetlo rumen z gotovim sijajem. Najpripravnější je debelina 25—30 mm Tonkin-cevi, ki jo dobite poceni pri vsakem trgovcu, ki dela, odnosno popravlja dežnike. Za naš model potrebujete palice, ki imajo ca 1200 mm dolžine.

Kako cepimo (koljemo) in obdelujemo te cevi?

Ako pridobite pri obdelavi Tonkin-cevi nekaj spretnosti, vam bo ena palica v dolžini 1200 mm zadostovala za 4 do 5 modelov. Najprej treba

Kako cepimo Tonkin-cev ali bambus? Pazite na položaj noža in cevi!

cepiti palico po dolžini na polovico (glej skico!) in to z dobro nabrušenim nožem. Dobljeno polovico cepimo zopet na pol, pri čemer pazimo, da pričnemo z obdelovanjem na notranji strani. Rezilo naj ne bo uporabljeno po početnem urezu kot nož, ki reže, temveč treba s pregibom desno in levo klati cev, kar se po krajši vaji sijajno posreči, t. j. mnogo bolj in gladkeje, kot če bi rezali palico na dvoje v vsej dolžini. Na ta način treba nadaljevati delo in cepiti vsak del zopet na dvoje, dokler ne dobite paličice v debelini, kot vam jo predpisuje gradnja dotičnega modela, ki je pred vami. Napačno bi bilo poskusiti od debelejšega dela palice odcepiti tanjši. Mnogo preveč materiala bi na ta način potrošili, pri tem pa doživeli razočaranje, ker bi palice ne bile povsod enako debele in bi material za gradnjo ne odgovarjal! Ko postanejo deli, ki jih koljete že precej tenki, najprej z nožem odstranite notranje debeline na vozliščih, potem boste brez skrbi in gladko razpolavljali tudi tenke dele.

Da ne boste presenečeni po izvršenem delu, naj pripomnimo že sedaj, da bodo palice, ki ste jih naklali, na zunanji strani nekoliko širše kot na notranji, kar pa Vas naj ne moti. Ohod palice, ki jo koljete, je zunaj večji kot znotraj in da bo klanje enakomerno, pazite na pripombo, ki ste jo čitali zgoraj: nož treba pri klanju zadržati na notranji strani! Ko ste dobili potrebno debelino palice, jih obrežite na robih, ki so širji; tako dobite lepo štirioglate palice, ki jih potem zato, da bodo lepo gladke, obdelujete narahlo s steklenim drobcem, kakor da držite v roki korenček, ki ga stržete z nožem. Drobec stekla ne sme stati navpično na palico, temveč poševno in ne sme biti s silo vlečen! Par poskusov Vam bo dalo vajo in sami boste najbolje zadeli pravilno

držo pri delu. Mislim da ste že vsi uganili, da treba tako obdelovati le notranjo in obe stranski plati palice, dočim zunanja ostane nedotaknjena.

Kako krivimo posamezne palice?

Ko boste videli pred seboj skico krila in krmil, boste spoznali, da velik del modela zahteva lepo zaokrožene oblike in da treba tedaj palice, ki smo jih naklali, primerno kriviti. Najlepše je to mogoče storiti nad vročo paro, enostavnejše pa je, ako imamo na razpolago malo svetilko s špiritom, ali pa tudi le svečo. V zadnjem primeru je mesto, ki pride blizu plamena, kmalu pokrito s sajami, ki jih je po dovršenem krivljenju treba odstraniti z drgnjenjem. Vroča para dovolj najčistejše delo, treba pa biti previden, da si prstov, ki krive, človek ne opeče. Palica se krivi v poljubni meri, dokler je topla; treba pa jo je potem v zaželeni legi zadržati, dokler se popolnoma ne ohladi. Pri krivljenju mora biti gladka stran (ona, ki je niste obdelali) sem in tja v plamenu, odnosno v pari, da se ne sežge, odnosno da se krivina enakomerno segreje. Obe roki primeta palico tako, da se palca opirata na

Drža palice v plamenu, odnosno pari, ko jo krivimo! Pazite, da se ne opečete in glejte, da je zunanja stran krivine rumena stran palice!

piranje takih zavojev je problem, ki ga ni tako lahko rešiti.

Vrečice iz celofana pač ni težko napraviti, toda kako jo zapreti? Z zapogibanjem kot pri papirnatih vrečicah ni tukaj nič pomagano, kajti potem bi tak zavoj ne imel več nobene praktične vrednosti.

Za to delo imamo poseben zapiralni aparat, katerega bi lahko imenovali varilni aparat. Z uporabo temperature okoli 120°C in posebnega pritiska zapiramo zavojčke s stiskalnico. V kratkem času z majhno vajo zapremo ravno toliko vrečice, kot bi jih lahko z rokami. Čeprav povzroča aparat stroške s kurjavo — o veliki porabi toka pač ne moremo govoriti — se vendar stroški ne morejo primerjati s prednostmi, ki jih z aparatom dosežemo.

Božični čudež

»Božični čudež« je stojalo za božično drevesce, ki je nekaj popolnoma novega na tem področju — dodana mu je namreč posoda z vodo. Če pri postavljanju ne poškodujemo niti debela niti skorje, ostane smrečica dolgo časa sveža in celo poganja. Drevesce se v veliki meri poslužuje vode in jo v prvih dneh posrka cca 1 liter dnevno.

Sport

Zima je prišla in z njo čas zimskih športov: smučanja, drsanje itd. Pri nas v Jugoslaviji je od zimskih športov najvažnejše pač smučanje; saj pravijo, da je pri nas na Bloški planoti — zibelka smučkega športa srednje Evrope.

Smučanje je pri nas zadnja leta postalo pravi ljudski šport, saj smuča vse: staro in mlado. Pa tudi v svetovnih tekmovanjih se je v zadnjem času Jugoslavija dobro — če ne odlično — uveljavila. Sloves naše mamutske skakalnice v Planici se je razširil po vsem smučarskem svetu.

notranji strani krivine, ostali štirje prsti vsake roke pa silijo palico k krivljenju v nasprotni smeri, kot pritiskata palca. Kar vzemite navadno palico v roke in skušajte jo priviti v lok! Sami boste prišli na pravilno držo rok. Ko ste se prepričali, kako treba, potem šele vzemite palico iz Tonkin-cevi in pričnite, kakor ste čitali pravkar. Pazite na pritisk, ki ga čutite pri želji ukriviti palico! Šele, ko začutite, da vam palica v roki popušča in da se krivljenju ne upira, dajte zaželjeno krivino in počakajte, da se mesto, ki ste ga krivili, ohladi. Če boste nerodni in na pr.: konce palice, ki jo držite v rokah, zavili v eno ali drugo smer, boste sicer dobili krivino, toda palica ne bo uporabna, ker vam pri sestavljanju modela izvrnjena krivljena palica ne bo šla v koncept.

Naš trup bo obstojal pri tem modelu iz palice! Vzemite jesenovo palico, ki vam jo bo vsak mizar prav lepo in rad odrezal! Širina palice naj bo 7 mm, višina 9 mm, dolžina pa 800 mm. Letnice (tanke črtice, ki jih opazite v lesu) morajo teči od zgoraj navzdol; zakaj bo vsakdo med vami takoj spoznal! Ako bi namreč odrezali palico, pri kateri letnice ne bi tekle vzdolž, bi pri malenkostnem krivljenju palica počila in naravno potem ne bi vršila svoje naloge, nositi kot trup modela krila, krmilje in celo motor. Zadnjih 50 mm palice morate na treh straneh tako obdelati, da dobite širino 5×5 mm: zgornja stran pa naj ostane ravna. Ko ste to opravili, izgledite pazljivo vso palico na isti način, kot smo vam rekli pri Tonkin-ceveh.

Krmilje pričnimo delati najprej, ker boste na njem najlažje vadili potrebne prijeme za delo in boste potem pri večjih ploskvah, ki jih tvorijo krila, lažje in boljše napredovali. Pripravite na način kot smo vam opisali zgoraj, dve

Primerno darilo

Rezultati, ki so bili lansko leto na njej doseženi (101 m), so sijajni. Tudi naši skakači so se na njej izkazali, saj so nekateri skakali že preko 90 m. Uspehi pa so bodli nekatere narode, ki si laste monopol v smučskih rekordih, v oči. Z zahrbtnimi intrigami so dosegli, da je bila naša skakalnica v Planici črtana iz seznama Fisinih skakalnic. Odbor, ki upravlja skakalnico, je zato prišel na idejo, da bi se skoki nad 80 m imenovali »smučski poleti« in bi tako na njej lahko pokazali svoje zmožnosti tudi skakači drugih narodov, ki jim je bilo to do sedaj prepovedano. Stvar se bo obravnavala pred odločilnimi forumi in bomo videli kaj bo.

V smučskih tekih tudi ne bomo med zadnjimi. Naši kanoni, Smolej, Klančnik itd., bodo menda kmalu začeli trenirati v Triglavskem pogorju pod vodstvom JZSS. Upajmo, da nas bodo letos še častneje zastopali, kot so nas lansko leto.

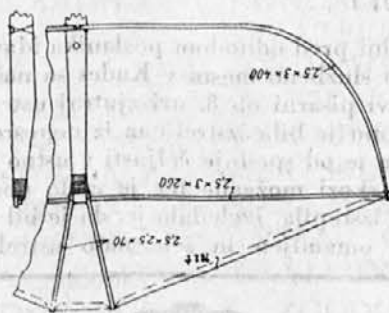
Sportni drobiž

Olimpijska prvakinja na 100 m prosto Rie Mastenbroek in svetovna prvakinja na tej progi Willie den Ouden sta se preteklo nedeljo srečali v tekmi v Rotterdamu. Ta senzacionalna tekma se je končala kot »mrtvi tek«, ker sta obe slavni Nizozemki dosegli čas 1:07,0.

Famozni črni boksač Joe Louis je te dni premagal v enem večeru dva nasprotnika zelo dobre ameriške kategorije; prvi je bil knock aut v drugem kolu, drugi pa v tretjem.

Jesse Owens je snimajo v njegovem prvem filmu, kjer ima glavno vlogo kot tekač. To je njegov profesionalni debut, za katerega bo prejel 50.000 dolarjev ali 2 in pol milijona dinarjev.

palčiči in sicer: 2,5×2,5 mm × 70 mm eno palčico, 2,5 mm × 3 mm × 260 mm in eno palico 2,5 mm × 3 mm × 400, vse iz Tonkin-cevi. Pri tem leži ta stran (rumena) vedno v smeri, v kateri leti model. Ko ste vse to pripravili, vzemite v roke obe najmanjši palici (2,5×2,5×70 mm) in jih na enem koncu obdelajte tako, da obdržijo na kraju še debelino 1,5 mm (šrega) in da štrle navzven (rumena stran mora biti pri tem zgoraj). Ta del obeh palic potem namažite s »Syn-detikonom« ali mrzlim limom, položite ju na pripravljeno palico, ki tvori trup tako, da se gornji robovi i palice i palčice križejo in da so šrege pritisnjene na palico. Vse to ovijte z nitko tako, da je nitka ob nitki vse do samega kraja palice.

Desna polovica vodoravnega krmilja! Narišite si sami še levo stran, ki je prav tako; potem imate vodoravno krmilje in lahko pričnete z delom! Pazite na vezave! Ako česa ne razumete, vprašajte! — Slika je pomanjšana v razmerju 1:3.

V zarezo na kraju palice, ki ste jo napravili po priloženi skici, položite sedaj na polovico drugo, že po vas pripravljeno palico 2,5×3×260 mm (rumena stran mora biti obrnjena naprej in me-

sto, kjer palčico položite predhodno, namažite z limom), nato pa tudi to palico lepo prevežite z nitko dvakrat križem, da dobro sedi. Sedaj napravite še na zgornji strani palice, ki tvori trup, v razdalji, ki jo najdete na skici urez, globok 2,5 mm, 3 mm širok tako, da se točno ujema z dimenzijami palice 2,5×3×400 mm. Predno ste to palico uležili v urez, namažite z limom in prevežite potem, ko ste uležili, vse skupaj križem z nitko tako, da je tudi tu spoj trdno dovršen. Sedaj pustite, da se vse posuši.

Ker bo eden ali drugi med vami morda mogel uporabljati za vezavo mrzel lim, naj njega dejstvo in način, kako se pripravlja, kratko opišem!

V vsaki prodajalni, ki se peča s prodajo barv, dobite v prahu tako zvan mrzli lim (Kaltleim). Ako ste si ga nabavili, vzemite najprej, dokler niste dobro navajeni kako se tak lim pripravlja, naprstnik, usujte poln, a ne zvrhan naprstnik prahu na lončeno posodico (nikakor ne pločevinasto!). Nato dodajte prav tak naprstnik vode in vse skupaj mešajte toliko časa, da nastane iz mešanice kaša, odnosno krhki žganci! Naj vas ne moti, da je začetkoma tak lim čisto suh in krhek, prav kakor premalo vlažno testo. Pustite tako dobljeno snov, ne da ste ji pridodali niti najmanj vode (mešati ste morali z leseno deščico stalno v eno smer!) ca 20 minut, nakar boste videli, da se je suha masa pričela solziti. Nastal je lim, ki izredno dobro prime, ne popusti niti v vodi, ko je enkrat osušen in pripraven je za delo! Ni treba hiteti, ker se vam ne pohladi (saj je mrzel in dober za porabo celih pet ur!) v miru in natančno lahko delate! Napravite lima vedno le toliko, kolikor ga morete v času, ko gradite model, porabiti! Za drug dan vam lim ne more več služiti; napraviti ga morate za vsak dan sproti.

Razpisujemo tri nagrade

Na božične praznike, ko vrže človek s sebe vse skrbi in si odpočije od prestanega napora, se rad tudi pozabava. Ker vemo, da našim čitateljem ne bi mogli bolj ustreči, kot če jih razveselimo s kakšnim zamotanim problemom ali križanko, smo se odločili, da jim kaj takega res predložimo. Stvar ne bo lahka! Sicer pa — saj je časa čez pretek, dobro volje gotovo tudi ne manjka in povrh vsega — lepe nagrade, ki jih razpisujemo, niso kar si bodi! Pa, kaj bi se lovili okoli vrele kaše!

Troje stvari vam dajemo v obdelavo:

1. nagradno križanko, za katero razpisujemo nagrado v obliki kompletnih smučí;
2. kriminalni problem »Umor«, za katerega pravilno rešitev bomo poslali izžrebance zastoj na skakalne tekme v Planico (brez-

plačno potovanje in bivanje ves čas tekom pod skrbnim nadzorstvom);

3. razmišljanje o tem, kaj si kdo predstavlja pod »delo za narod«. Seveda je zadnja stvar popolnoma resnega značaja. Najboljši spis bomo nagradili z lepo književno nagrado in objavili.

Pogoji, ki smo jih za nagradno tekmovanje postavili v prejšnjih številkih, ostanejo tudi topot v veljavi. Kratko še enkrat: pravico do konkurence imajo oni čitatelji, ki so poravnali najmanj polletno naročnino (Din 6.—). Rešitve nam morajo biti poslani najkasneje do 2. januarja 1937 na naslov: Uredništvo »Naše volje«, Ljubljana, Masarykova 14/II. Prepozno dospelih in nejasnih rešitev ter spisa ne bomo upoštevali. Žrebanje bo javno. Vršilo se bo v nedeljo 3. januarja 1937 ob 16. uri v prostorih uredništva, na kar že danes vabimo vse naše prijatelje.

akti, knjige in slično, kar je imel poslanik spravljenega v pisarni, je bilo le še kup pepela v sredini sobe. Poslanikov sluga, ki ga je policijski komisar takoj zaslišal, ni povedal ničesar bistvenega. Ko je komisar po zaslišanju brskal med pepelom, mu je padel v oči kosček osmojenega in na pol sežganega papirja, ki je izgledal takole:

X a—c i. t. d.
Y b—d i. t. d.
Z k—p i. t. d.
A z—

Ko je takoj nato vstopil dežurni policist in izročil komisarju pravkar prispelo poslanikovo pošto, se je komisar v nadi, da bo mogoče v pismih našel kakšen namig o sprivnostni smrti poslanika, takoj lotil pregledovanja. Odprl je par pisem, med katerimi ga je takoj pritegnilo eno, katerega vsebina pa je bila šifrirana. Pismo se je glasilo takole:

AYZXAYZX

Fčzg hlenšhšn mj ž žšetszsvs. Šeaszj pi ueršhle cobiž. Rogpseg gajan b šgts azšs iššcer es zaxvo-
okfh.

Rrřhg.

Ker komisar šifre ni mogel razrešiti, jo je takoj poslal posebnemu oddelku policije, ki se je s takimi stvarmi bavil. Po trudapolnem premišljevanju in ugibanju so končno le odkrili skrivnost pisma in s tem tudi skrivnost poslanikove smrti.

Kako? Sestavili so posebno razpredelnico črk, kombinirali in ... Več ne smemo povedati! Sedite za mizo in poizkusite še vi!

Šah

Devetnajsti Trebičev spominski turnir na Dunaju, ustanova, ki naj nudi predvsem domačim mojstrom vsako leto podporo in redko priliko igranja na mojstrskem turnirju, je letos precej zgrešil svoj namen. Prve tri nagrade so namreč odnesli gostje: Poljak Friedman 11 in pol točk, Opočensky (ČSR) 10 in pol, Michel (Nemčija) in prof. Becker ter Spielmann 10, Lokvene in Rubinstein iun. 9 ter Hönlinger 7 in pol. Sledi še osem nenagrajencev. Če primerjamo rezultat našega letošnjega nacionalnega mojstrskega turnirja v Novem Sadu, ki sta se ga udeležila tudi oba zgornja zmagovalca, vidimo takoj neprimerne boljše uspehe naših mojstrov. Friedman je na njem delil četrto in peto nagrado, Pelikan šesto in sedmo, Opočensky pa osmo nagrado.

V začetku decembra sta pričela avstrijska mojstra Spielmann in Eliskases na Semmeringu dvoboj v desetih partijah za prvenstvo Avstrije. Prva partija se je po 28 potezi končala neodločeno. Oba mojstra sta imela sličen dvoboj že l. 1932, ki ga je odločil Eliskases z rezultatom 5 in pol : 4 in pol v svojo korist. Isto se pričakuje tudi letos.

Problem (K. Traxler):

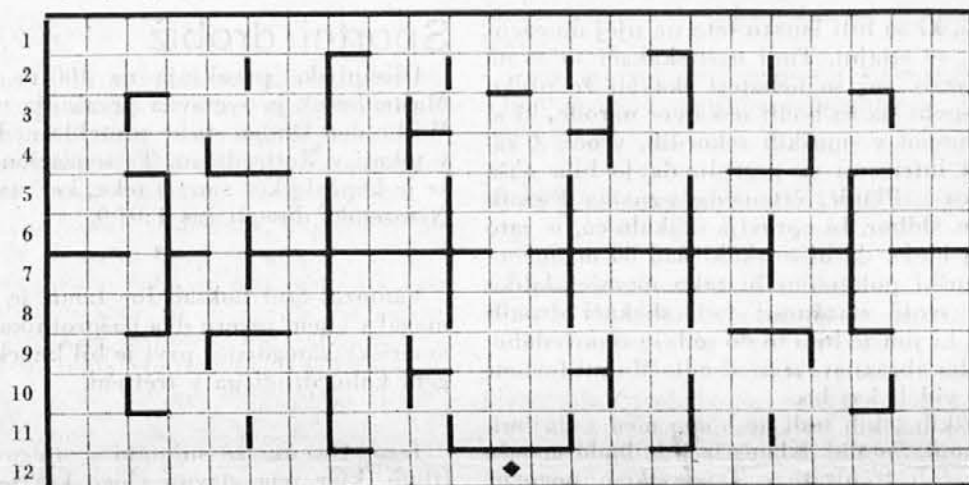
Beli: Kc 7; Dd 4; Tb 4; Le 3; kmet c 2, f 3, g 6, h 5 (8).
Črni: Ke 5; Lh 6; Sc 8; kmet c 5, f 5 (5).
Beli matira v treh potezah.

Rešitev problema v prejšnji številki.

1. ... Lc 4, 2. f 7, Lb 3 (e 6), 3. d 5 in 4. —
1. ... Le 6, 2. b 3, Lf 7 (c 4), 3. d 5 in 4. —
2. ... Ld 5 (g 8), 3. f 7 in 4. —
1. ... Ld 5, 2. Lx d 5, g 2, 3. La 2 in 4. —
1. ... Lb 3, 2. Sx b 3 —, Kb 1, 3. Le 4 in 4. —

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23

K
R
I
Ž
A
N
K
A

Vodravno: 1 in 12 Poziv uprave »Naše volje« srednješolcem in naše geslo, s katerim zmagamo. 2. Bojazen — kratica (lat. predlog) — žensko ime — tvorita dve premici — umetnost (lat.) — električna enota — grško mesto. 3. Reka v Švici — delci — števniki — prinos — medmet — moško ime — inicijalka češkega industrialea (t). 4. Škoda — severni narod — milo — je od Ade — odiraj. 5. Znižana nota — severnjaško moško ime — glej — gora v Grčiji (š je s) — sanj — vrednost — darilo. 6. Čutilo — medmet — in (lat.) — reka v severni Evropi — vprašnica — nemški števniki — kemični znak — srbohrvatska končnica — očanec. 7. Znan nogometni klub — osebni zaimsek (srbohrv.) — osebni zaimsek — osebni zaimsek — števniki — del obraza — povratni zaimsek — kratica za delavno enoto — gradbeni produkt. 8. V morje segajoči deli suhe zemlje — ameriško gorstvo — prislov kraja — grška boginja zarje — moško krstno ime (deminutiv) — del telesa — turško moško ime. 9. Boginja prepira — prepečenec — se daje na rame — takšni (srbohrv.) — nemška reka. 10. Prislov kraja — zimski užitek — dolžinska mera — strojni element — veznik — eden od slavnihi bratov — nemška kratica za družbo. 11. Mesec — slovanska pijača — reka v Franciji — zločinec — romunski denar — del kolesa — grški otok.

Navpično: 1. Nedoločni zaimsek — Bretanec. 2. Sestavni del proze — nevarna reč (rodilnik). 3. Ploskovna mera — novinarska kratica — se dobe pri stiskanju — ta (lat.) — vrsta žita (fon.). 4. Produkt destilacije premoga — bela roža (grm). 5. Politični sestanek — francosko mesto — rimski samodržec. 6. Del trupa — predlog — predlog — šolska kazen. 7. Ljubljeneč staršev — del stenske ure. 8. Soglasnik — dobrotnik — je obdan od vode (rodilnik) — soglasnik. 9. Asirsko mesto — prebivalec francoske pokrajine. 10. Tuga — z elektriko nahit atom — pomožni jezik — letalska akrobacija. 11. Gospodarstvenik — knjigovodski izraz — predlog. 12. An-

gleški satirik (fon.) — mladinski list. 13. Češki junak — Azijat (s je z) — predlog. 14. Raste na glavi — žuželke — jedilni pribor — okrajšava slovenskega literarnega kluba (obratno). 15. Verdijeva opera — okorel. 16. Kratica za element — srce Afrike — gora zapovedi — medmet. 17. Anonsa — slovanski bog. 18. Egipski bog — španski spolnik — nemški osebni zaimsek — deli. 19. Naš slikar — otroška igrača — naj bo tvoje. 20. Češki politik — rečno krito. 21. Japonska igra (obratno) — členica — tobačnica — prostorninska mera — jim (srbohrv.). 22. Visoka planota žalostnega spomina — romunska princesa (sklon). 23. Judovska krasotica — vrsta vina.

Ker je bil list zaključen še pred potekom roka za pošiljanje rešitev nagradne križanke v prejšnji številki, bomo ime izžrebance in rešitev križanke prinesli šele v prihodnji številki.

Umor!

Dva dni pred odhodom poslanika Mavretanije na novo službeno mesto v Kades so našli istega v njegovi pisarni ob 8. uri zjutraj ustreljenega. Krogla mu je bila izstreljena iz neposredne bližine. Šla je od spodnje čeljusti v ustno duplino, od tam skozi možgane ter je malo pod vrhom lobanje izstopila. Izgledalo je, da je bil poslanik najprej omamljen in šele nato ustreljen. Vsi

